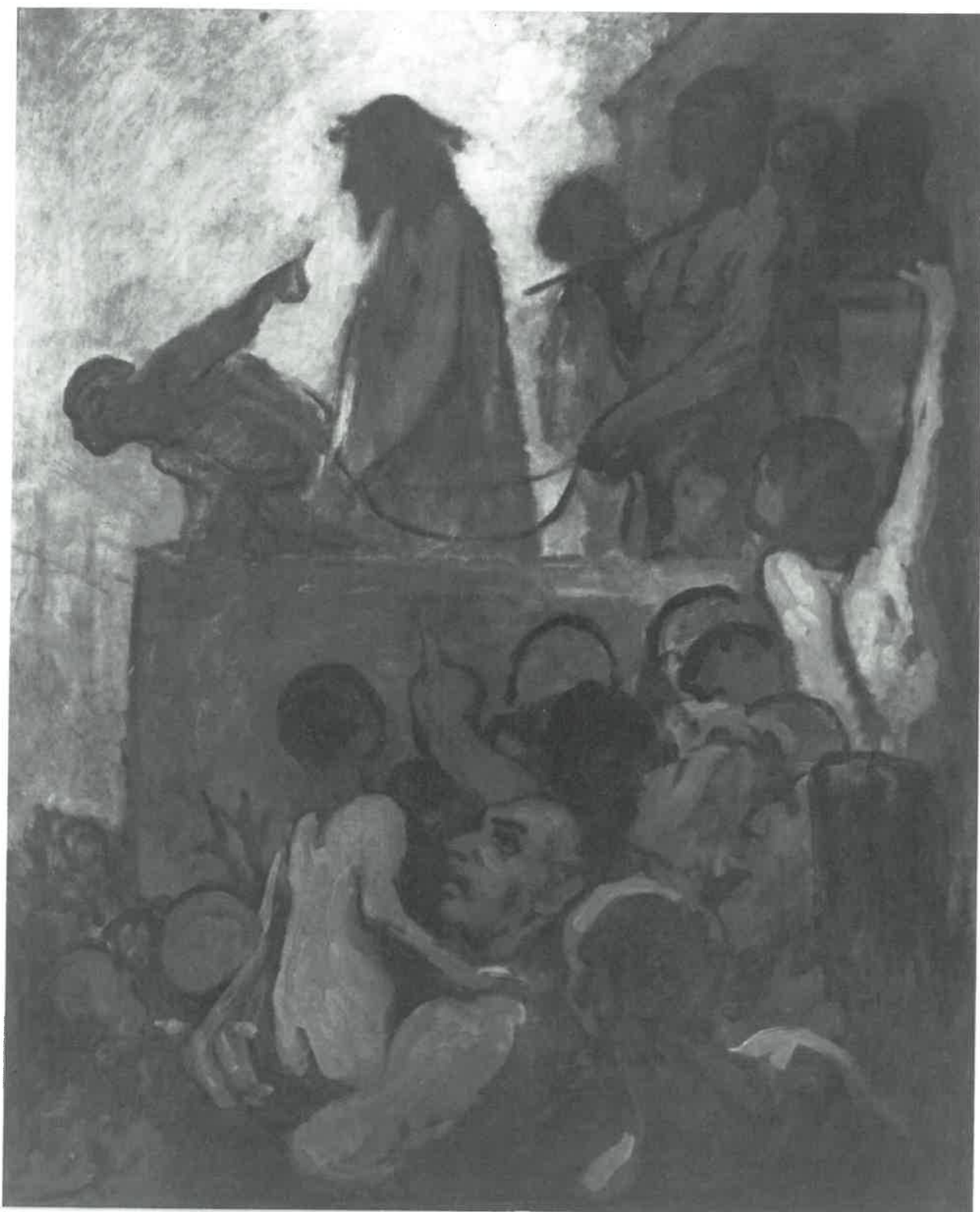

Kirkens Undervisning

nr. 1 1991

tidsskrift for medarbejdere

Nr. 1 1991

- et tidsskrift til medarbejdere om alle former for kirkelig undervisning i teori og praksis.
- inspiration til børne- og familiearbejdet.
- undervisningsmodeller til kirkeårets tekster og centrale kristne temaer.
- forslag til andagter og gudstjenester.
- omtale og anmeldelser af nye undervisningsmaterialer m.m.

Indhold:

Redaktionelt	2
Det sete afhænger af ...	
Den første af fire artikler af adjunkt Britt Due Tiemensma	3
Hvordan bruger vi billeder i undervisningen?	
ved cand. pæd. Karen Lundblad	8
Dit eget billedarkiv	
ved cand. pæd. Anne Marie Boile Nielsen	10
Emil Noldes religiøse billeder	
ved forstander Henning Nørhøj	19
"Og vi så hans herlighed"	
Kirkespil til 2. søndag efter hellig tre konger af sognepræst Juul Elmholdt Værgø	22
Nye bøger og materialer	25

Redaktionelt

Kirken, undervisningen og nutidens billedkunst

Den klassiske kirkeudsmykning i den kristne kultur har gennem århundreder været bærer af kristendomsundervisning for de mange. Gennem fortællende billeder og symbolfremstillinger har billedkunsten tolket bibelske beretninger, videregivet ideer, udtrykt følelser og været bærer af symboler. Det er en dimension, der i høj grad sættes focus på i dag. Den klassiske kristne billedkunst bliver i takt med de forbedrede muligheder for gengivelse i stadig stigende grad en del af vores hverdag, idet den integreres i lærebøger, formidles gennem tidsskrifter og naturligvis de elektroniske medier.

Jeg har i den senere tid beskæftiget mig med nyere dansk og nordisk kirkekunst og arbejdet med at gøre billedgengivelser heraf tilgængelige for en større offentlighed – specielt til brug i undervisning. Der er en utrolig fornyelse og skabende proces i gang med henblik på at udstyre de nordiske kirker med nutidige kunstværker. Det er glædeligt og positivt, at så mange kunstnere af alle slags udfordres til billedligt at fremstille kristendommens symbolverden.

Men det er et gennemgående træk, at kun få kunstnere udfordres til at arbejde med kunstværker, der rummer et fortællende element. Og kun få af de kunstværker, der finder vej til kirkerummet, bærer i sig den undervi-

sende dimension. Det er oftere den mere dekorative, helt stiliserede kunst, der har vundet indpas her.

Jeg vil gerne her fremhæve Martin Luther, hvis skrifter blandt nogle af hans tilhængere fremkaldte den såkaldte "billedstorm" i de stedlige kirker. Men Luther selv afviste ikke brugen og betydningen af billedet. Tværtimod opmuntrede han datidens kunstnere til at tage fat på bibelske motiver og gav selv mange anvisninger til kunstnere herom.

Mit spørgsmål er nu, om kirken i dag forsømmer at give anvisninger til kunstnere – at udfordre kunstnere til at arbejde med kristendommens stærke og pågående symbolverden i en form, der har iboende elementer af undervisning og konfrontation? Kunne en vekselvirkning på dette område i højere grad opmuntre kunstnere til at skabe værker, der tolker beretninger, videregiver ideer, udtrykker følelser og er bærer af de store symboler. Mit anliggende er ikke, at sådanne værker absolut bør finde vej til kirkerummet, der er andre måder, hvorpå kunstværker i dag kan blive offentligt tilgængelige. Derimod efterlyses i større udstrækning kurser, udstillinger, konkurrencer og udgivelser på området – alt sammen initiativer, der kan befordre en levende vekselvirkning mellem kirken og billedkunsten som helhed.

AMBN

Om forsidebilledet:

**Oliemaleri af Honoré Daumier
(1808-1879)
"Ecce Homo", ca. 1850
Essen, Museum Folkwang**

Billedet forestiller situationen, hvor Pilatus fører den tornekrønte Kristus frem for folkemængden og udbryder: "Se, hvilket menneske!" (Johannes evangeliet kapitel 19, vers 5). Nærmere oplysninger og fortolkning af billedet på siderne 8-9.

Det sete afhænger af...

Den første af 4 artikler i Kirkens Undervisnings årgang 91

af cand.mag. Britt Due Tiemensma, Frederiksberg

Der findes en lang tradition for at anvende billeder i undervisning og forkyndelse. Billederne blev benyttet i illustrerede bibeludgaver, og de var op hængt som farvestrålende plancher i konfirmandstuer og klasselokaler. Men til trods for disse funktioner opfattedes billedet næppe tidligere som et udtryk af selvstændig værdi. Børnene lærte salmer udenad, men hvem tænkte på billedernes betydning for sjælen? I de senere år er der imidlertid sket en forandring. Sognepræst Godtfred Andersen har bl.a. rejst spørgsmål om billedkunstens betydning i Præsteforeningens Blad (1990/49).

"Men står billedet til troende?

Har billedet noget at skulle have sagt? Har altertavlen en forkyndelse eller er den baggrund og dekoration?

Er den kunst, vi hænger eller stiller op i vore kirker, væsentlig?

Er noget af den nye kirkekunst kætterisk eller blasfemisk?

Skal kirkekunst være bemærkelsesværdig, eller skal den først og fremmest være betryggende. Må billedet stjæle billedet i kirken? Eller skal alterbilledet i grunden holde sig i baggrunden?"

Spørgsmål af denne karakter stilles næsten aldrig, hvor præst møder præst, skønt de er aktuelle, tilføjer Godtfred Andersen. Han tager derfor selv fat på en diskussion, som vil være nødvendig i mange menigheder f.eks., når kirkeskatten skal fastsættes, eller når nye udsmykningsopgaver står for døren.

4 artikler – 4 syns- vinkler

I Folkeskolens kristendomsundervisning har billederne allerede fået en selvfølgelig plads i undervisningen, idet lærerne har været åbne over for de nye opfattelser af billedet, der begyndte at gøre sig gældende allerede i 1970'erne. Udviklingen har ført til

- åbenhed over for undervisning med visuelle midler såsom film, reklamer, billedkunst etc., samt bevidsthed om påvirkning fra massemedierne
- kunsten mistede sin højtidelige aura
- billederne blev relateret til historiske, psykologiske og sociale forhold.

I fire artikler vil jeg præsentere fire forskellige synsvinkler, som vil være anvendelige i forskellige situationer. Hensigten er altså ikke at finde den bedste metode, men at vise, at det er nødvendigt at vide, hvad man vil med sin billedanalyse for at kunne gå i gang.

Man bør vælge den metode eller synsvinkel, der tjener ens formål bedst. Skal billedet bruges til at meditere over en tekst? Vil man skaffe sig viden om forskellige opfattelser af Jesus på bestemte tidspunkter? Eller måske er målet at vise nogle mere overordnede principper om billedets betydning for indsigt i det guddommelige mysterium. Er der tale om en udsmykningsopgave?

Kort sagt billeder indgår i mange forskellige sammenhænge, hvor de har forskellige funktioner, og funktionen bør være medbestemmende for den måde, som billeder opfattes på.

Lucas Vorstermann – graving efter
Peter Paul Rubens
"Nedtagelsen fra Korset, 1620
London, British Museum

Panofskys metode

I denne artikel vil jeg komme ind på en af de mest almindelige metoder, nemlig Panofskys metode.

Et billede er opbygget af forskellige betydningslag, der kan betragtes hver for sig.

1. Indtryk af billedets motiv

Et kortfattet eksempel: En mand, en kvinde og et barn befinder sig i et rum med en vugge samt forskellige typer tømmerredskaber.

2. Billedets emne

Et familiebillede, far, mor og barn ved en vugge fortæller måske i virkeligheden om den hellige familie. For at kunne identificere figurerne er det nødvendigt at kende emnets litterære eller mytologiske forlæg.

3. Billedets indhold eller mening

Tidligere kendte næsten alle mennesker de bibelske fortællinger, og de var umiddelbart i stand til at genkende dem på lærredet. Ved hjælp af en række mindre symboler indlagde kunstnerne forskellige kommentarer, der perspektiverede den centrale historie.

Når Josef f.eks. arbejder på et åg, så er det ikke alene fordi han er tømmer, men åget er også et symbol på menneskenes trældom. Forandringer af symboler i løbet af en periode vil ofte antyde forandringer i fortolkningen af fortællingen.

Panofskys fremgangsmåde er bedst egnet til ældre billedkunst, dvs. til værker, der fortæller en historie ved hjælp af symboler, som tilskuerne umiddelbart vil genkende. Symboler, f.eks. et åg, kors eller påklædning, kan opfattes som en slags "nødvendige" symboler, der lægges ind i billedet for at udtrykke en bestemt holdning. For at forstå budskabet må tilskuerne være indforstået med denne holdning, som symbolet henviser til.

Helt frem til 1600-tallet benyttede kunstnerne faste symboler, idet kirken ofte bestilte værkerne, og den ville være sikker på, at der blev forkyndt en ganske bestemt dogmatik.

Luther var f.eks. også klar over billedets betydning som pædagogisk redskab, og han gav derfor selv anvisninger til kunstnerne for at skabe afstand til katolikernes mange billeder.

Når man ser på ældre billeder, kan man derfor næsten være sikker på, at alle genstandene har en symbolsk betydning, og at de skal indgå i fortolkningen af billedets fortælling.

Form og stil

I det følgende vil jeg vise, hvorledes kunstnerne også brugte form og stil til at udtrykke en mening. Billedernes budskab er altså ikke alene afhængig af de "udvendige" symboler, som åg og kors, men f.eks. også af selve den fysiske udformning af den lidende Kristus. For at illustrere dette vil jeg sammenligne Peter Paul Rubens' "Nedtagelsen fra Korset" med et billede af Rembrandt med samme motiv.

Rubens og Rembrandt mangfoldiggjorde motiver som grafiske tryk, der oprindeligt var udført som oliemalerier. I 1620 udsendtes en gravering fra Rubens værksted med "Nedtagelsen fra korset". Rubens udførte ikke selv graveringer, og han måtte derfor antage Lucas Vorsterman til arbejdet. Det var vigtigt for Rubens at få sit maleri mangfoldiggjort for at fastslå, at han var mesteren, der skabte værkets komposition. Han krævede endvidere copyright på graveringen i Nederlandene og Frankrig for at undgå, at der kom billige efterligninger på kunstmarkedet, som kunne skade hans gode navn og bankkonto.

De fleste kunsthistorikere mener, at Rembrandt kendte graveringen, da han lavede sin version af "Nedtagelsen fra Korset" i 1633. Alligevel er der tale om to meget forskellige fortolkninger af historien om de mennesker, der tog Jesu krop ned fra korset.

Rubens: "Nedtagelsen fra korset"

Rubens komposition består af en tæt sammensat gruppe anbragt parallelt med billedkanten, mens Rembrandt har skabt dybde i billedet ved at rejse korset, så det peger indad og næsten står vinkelret på grundlinjen.

Menneskene i Rubens billede er udstyret med ideale proportioner, smukke klæder og overnaturlig fysisk styrke. Nedtagelsen af det afsjælede legeme sker med værdighed og uden fysisk anstrengelse. Endog Maria deltager sammen med Maria Magdalene. Ifølge billedtraditioner er det Josef af Arimatræa, som står på stigen til venstre, samt evangelisten Johannes, der modtager kroppen, mens han står med den ene fod på stigen.

Den døde krop er ikke medtaget af opløsningsprocessen, men skildret med en perfekt form – som om han havde gået til "bodybuilding". (I perioder havde dette været helt i overensstemmelse med idealet for en krop, idet de perfekte former opfattedes af grækerne som et genskær af nogle guddommelige proportioner). Helhedsindtrykket af Rubens billede er en fremstilling, der bygger på evangelietekster, og personerne omkring korset fortæller om Rubens fortolkning af den guddommelige kraft i den menneskelige verden. Han fokuserede ikke på Jesu menneskelighed, men på Jesu fuldkommengørelse af menneskene, og midlet til at få dette budskab frem er de perfekte kroppe. Den menneskelige verdens lidelse og elendighed overvindes i kraft af det guddommelige sonoffer, og derfor er menneskene forvandlede. Symbolerne til venstre i billedet skal minde tilskueren om de ydmygelser, som offeret blev udsat for på korset, dvs. om prisen for forsoningen.

Rembrandt: Nedtagelsen fra korset

Rembrandt udsendte sin grafiske version af motivet i 1633. Mændene, der er i færd med at tage legemet ned, er skildret som fattige mennesker, formet af mange års hårdt fysisk arbejde. Én står på bare tæer for at modtage kroppen, en anden med udtrådte sandaler og lapper på bukserne har taget fat i armen med den gennemborede slappe hånd. Fælles for alle mændene er deres fortrukne ansigtstræk, og at de ikke ser det himmelske lys, der falder på dem.

Josef af Arimetæas rigdom virker overvældende i sammenligning med den fattiges armod. Iført pelsbesat kappe, turban, stok og støvler står han med sit omfangsrige korpus som en statue og ser på det, der sker omkring ham, og han falder helt uden for den mærkelige gruppe, som følger begivenhederne. Som medlem af Rådet tilhørte han landets elite, men han var en isoleret skikkelse.

Maria i en kjole fra 1600-tallet iagttager nedtagelsen med ængstelige øjne, mens hun knæler for at folde ligklædet ud, som skal svøbes om den døde krop, der allerede er deformet af opløsningsprocessen.

I billedet findes endvidere en del anonyme tilskuere, mennesker som tilsyneladende er helt tilfældige. yderst til venstre ses et par herrer i samtale, og den ene peger mod korset uden

dog at være synlig berørt af lidelsen, som han er vidne til. I højre side anes flere mennesker, der heller ikke har opmærksomheden rettet mod det centrale punkt. De udgør en slags kulisse ligesom bymuren og bygningerne i det fjerne.

Rembrandt fortæller flere småhistorier i dette billede end Rubens, og ved at lade mange detaljer være synlige opnår han at synliggøre forskellige reaktioner på korsfæstelsen, så som sorg, undren, handling og ligegyldighed. Lidelse og offer frembringer forskellige reaktioner og ved hjælp af forskellige typer kommer kunstneren rundt i hele spektret af reaktionsmuligheder. Fantasi er næsten unødvendig, idet kunstneren allerede har gennemlevet følelserne for tilskueren, og de forskellige reaktionsmuligheder er fastholdt som afsluttede oplevelser.

*Radering af
Rembrandt
Nedtagelsen fra korset, 1633
B 81*

*Peter Paul Rubens
tegning: "Nedtagelsen fra Korset"
Leningrad, Hermitage*

Modsætninger

Både Rubens og Rembrandt har været usikre på den rolle som Maria skulle spille. I en tegning, der er ældre end graveringen, har Rubens fremstillet en besvimmel Maria, hvilket han uden tvivl havde lært i Italien. Maria blev i italiensk barok fremstillet som besvimmel for at understrege hendes sorg og smerte. Som moder havde hun det tætteste forhold til Frelseren, måtte bære de fleste følelser, og for at gøre dem tydelige for tilskuerne lod kunstnerne Maria besvime i armene på de

andre kvinder (Mk. 14,40). I et oliemaleri (1633) havde Rembrandt også fremstillet en besvimmel Maria, mens Rubens valgte at lade Maria bære sin smerte med værdighed i sit oliemaleri. Forskellene viser, at kunstnerne – eller køberne kunne være i tvivl om dogmatiske spørgsmål, og sommetider gav de forskellige løsninger på et spørgsmål.

Kunstnernes forskellige opfattelser af Jesus er også interessant. Rembrandts kraftløse Jesu krop forekommer at være helt uden opstandelseserfaringer – i modsætning til Rubens, der medtænker dette moment på et tidspunkt, hvor Jesus stadig hang på korset. Rembrandts døde Jesus rummede en

skildring af dødens destruktion af krop og sindet, og i denne proces anedes ingen hellighed. Menneskene var uforløste og fanget i en situation, hvor dødens absurditet er kommet bag på dem. Rubens fokuserede på triumfen, mens Rembrandt fremhævede nederlaget, hvilket skabte to forskellige fortolkninger.

Med sammenligningen af Rembrandts og Rubens billeder har jeg ønsket at understrege, at et billede ikke altid kan fortolkes, hvis man alene fokuserer på de "udvendige symboler" som kors og tornekrone. Tilskueren må også være opmærksom på den mening, der kan være skjult i selve formen.

Hvordan bruger vi billeder i undervisning og gudstjeneste?

Af cand.pæd. Karen Lundblad, Frederiksberg

I den daglige tilværelse har vi som regel fart på, nærmest som om vi er stegget på et eksprestog, der kører og kører uden egentlige ophold, mens skiftende landskaber bag firkantede ruder flimrer for øjnene. Tempoet i arbejde, trafik, TV-kanaler vænner os til et zapper-liv også i samvær og samtale: nye programmer, nye emner. Nuet forsvinder i et virvar af bib og klip, forbrug og fortrængning.

En anden mulig livsstil bestemmes af dybets dimension og af en opmærksomhed, der medtænker fødsel og død, fællesskab og isolation, velvære og smerte. Denne livsstil opstår ikke af sig selv, men kaldes frem eller skabes i mødet med en eller anden instans, som går os til hjerte. Et billede kunne være en sådan instans, og det er ud fra denne opfattelse, vi skal tænke på billeder her.

Både i undervisning og i gudstjeneste skal billederne udvide vore horisonter. I undervisning, hvor hovedopgaven er at skabe nysgerrighed og rejse spørgsmål, undersøge og stille nye spørgsmål, skal billederne informere, provokere, give stof til eftertanke og til samtale, samt til deltagerens egne kunstneriske udfoldelser, alt sammen med det formål, at deltagerne opnår "kategorier til erkendelse af verden i sig selv og sig selv i verden" (Wolfgang Klafki). I gudstjenesten får billederne en yderligere funktion, idet de ligesom liturgi, tekster, salmer, musik

og bønner skal fremme den meditative erkendelse, som rækker ud over alt det, der kan sættes ord på.

Hvis øjet fik magt er titlen på en bog om børnehaverne i den norditalienske by Reggio Emilia. Her tager man alvorligt, at sanserne er porte mellem person og omgivelser, og sammen udforsker børn og voksne verden med koncentreret opmærksomhed.

Detaljer registreres, når man ser gadebilleder eller sommerfugle, og i børnenes tegninger og malerier myldrer det med "fotografiske træk", alt imens associationer får kreativiteten til at boble. På tilsvarende måde kan billeder vælges som udgangspunkt for iagttagelse og fordybelse for såvel børn som voksne, og derudover giver de anledning til at forholde sig til, hvad kunstneren har på hjerte. I det følgende vil vi kigge nærmere på billedet *Ecce homo*, som Honoré Daumier (1808-1879) malede omkring 1850.

Daumier har fremstillet den historiske begivenhed, hvor Pilatus viser den arresterede Jesus frem for folket med ordene: Se mennesket! (*Ecce homo*). Billedet er kompositorisk, ved hjælp af den mægtige tribune, der udgår fra bygningen i højre side af billedfeltet, delt i en øverste og en nederste del, eller snarere i baggrund, mellemgrund og forgrund. Den statiske ro i den "udstillede" bundne fange står i stærk kontrast til den vilde dynamik i Pilatus

og uroen i folkemængden i forgrunden. Lyset fra himlen i baggrunden fremhæver kun de to silhuetter på tribunen, men i en parabelformet kreds fremefter i billedet er tre personer oplyst: et barn på faderens arm, en tilskuer helt ude ved billedranden og en ung, der er klatret et stykke op ad tribunen. Farverne er dunkle, lyset grumset, og de brune farver fremtræder i overvejende mørke nuancer.

De sete fænomener kalder gamle indtryk frem og giver stof til refleksion og samtale: den store tunge tribune minder om muren rundt om tempelpladsen i Jerusalem og især om det sydøstlige hjørne, som ellers ligger diametralt modsat Antoniaborgen, hvor Pilatus opholdt sig. Hjørnet hæver sig lodret op fra Hinnoms dal, Gehenna, der på grund af røgen, varmen og stanken fra de altid brændende affaldsdynger var billedet på helvede. Lyset og mørket forstærker indtrykket af, at Daumier vil skildre himmel og helvede som eksistensformer i menneskeverden. Pilatus' forvredne krop og ophidsede gestus får historien om djævelens tilbud til Jesus på tempels tinde til at dukke frem i tankerne. Dengang afviste Jesus at få magt i verden med midler, der ødelægger liv. Nu står han afmægtig i det ydre, men med en indre frihed og styrke, som gør ham til den faste, rolige lodrette akse i mylderet, der fortsætter endeløst ud i horisonten.

Oliemaleri af Honoré Daumier, "Ecce Homo" (ca. 1850) Essen, Museum Folkwang

Det indre øje er fantasien eller forestillingsevnen. En tryllekraft, der giver os mulighed for at genkalde ting og begivenheder fra den ydre verden i vort indre univers og rokere rundt med dem, digte om på dem og digte videre i et aldrig ophørende drama på den indre scene. Bevidstheden, hvor forestillinger og ord spiller sammen, adskiller os fra dyrene og gør os til kulminationen i skaberværket og er forudsætningen for, at vi kan være medskabere i verden. Men bevidstheden er fra fødslen kun halvfabrikata. Den skabes i engageret virksomhed og ved stillingtagen til etiske spørgsmål, som f.eks. et billede kan bringe på bane.

Da Daumier malede Ecce homo, havde han arbejder- og republikaneropstanden i Paris i 1848/49 i frisk erindring. Han var tæt på de historiske begivenheder, idet han levede som karikaturtegner og solgte sine værker til satiriske blade. I alle årene 1830-72

har han med tusinder af litografier og træsnit kommenteret den franske historie. I sine få malerier har Daumier flere gange brugt retssalen som motiv, og de monarkiske myndigheder er blevet spiddet som urettens håndhævere over for de svage og underprivilegerede mennesker i samfundet, som på Ecce homo-billedet. Motiverne med Kristus, der med ord og ånd kæmper mod vold og uret selvom det koster dyrt, var også en kraftig kritisk kommentar til de kirkelige autoriteter, der går magthavernes ærinde.

Et billede som Ecce homo kan ved nærmere iagttagelse med det ydre øje og eftersyn med det indre øje røre ved sindets dybder og trække skjulte ressourcer af kræfter og mod med op i dagslyset. Fra H. C. Andersens eventyr Fyrstøjet ved vi, at øjnene og indsigten vokser, jo dybere ned man vover sig: hverdagssynet ved tebordet afløses af klarsynet med møllehjulsøjne og endelig af et udsyn og et over-

blik i stil med det, man kan få fra Rundetårn. Undervejs vokser værdierne også: kobber erstattes af sølv, som igen skiftes ud med det rene guld.

I meditative minutter eller timer kan den, der opmærksomt undersøger "Pilatus' retssal" næsten opleve at være personen i nederste billedrand. Synsvinklen er den samme, og jo længere man ser på det uhyggelige drama som nysgerrig tilskuer på god afstand, jo mere generes øjnene af lyset. Pludselig er det et kendt motiv fra vore egen sociale og politiske verden, som i utallige udgaver hver dag præsenteres for vores sultne blikke og kolde følelser.

Situationen brænder sig fast for det indre øje, og er man ærlig og meget opmærksom, kan man føle sig helt ind i de enkelte personers tanker, hvad enten det drejer sig om dommer, tiltalt, fangevogter, tilskuer, barn, ung, eller voksen. En ny tanke melder sig: måske repræsenterer de forskellige personer sider ved en selv, som man skjuler i dybet. Hvad mon der vil ske, hvis man turde se nærmere på de karaktertræk, man især hæfter sig ved hos andre, fordi man har fortrængt dem hos sig selv, de positive såvel som de negative? Hvad sker, hvis vi begynder at se mennesket i os selv og mennesket i enhver anden og ofrer det hurtige, udvælgende forbrugerblik? Ecce homo!

Hvordan bruger man billeder i undervisning og gudstjeneste? Alle vanskeligheder med at finde og præsentere gode billeder er slet ikke blevet berørt. Eller hvordan man laver kunstudstillinger. Eller bruger kalkmalerier, altertavler osv. Eller bruger fantasibilleder. Vægten er lagt på at sige, at man selv skal kunne se noget væsentligt i billedet og se tværs igennem det, før det kan "tages i brug". Det varer i nogle tilfælde flere år, men fordybelsen kan til gengæld fremkalde store øjne og give del i værdier, der kan gøre verden mere menneskelig.

Litteratur:

Karen Lundblad: Billeder i religionsundervisningen, NNF 1978

Bent Nabe-Nielsen: Undervisning og dannelse. NK-forlaget 1987

Alex Stock: Gesicht bekannt und fremd, Kösel 1990

Karin Wallin: Hvis øjet fik magt. Børn og unge 1987

Dit eget billedarkiv

Den, der til daglig står med ansvar for undervisning og forkyndelse, vil finde en stor hjælp i at opbygge sit eget billedarkiv.

Her skal gives lidt ideer og tips til, hvordan det kan gøres. Jeg vil koncentrere mig om tre typer AV-materiale, der er velegnet til undervisningsbrug: håndbilleder, dias og overhead-transparenter.

Håndbilleder

Håndbilleder, eller ganske enkelt illustrationer i kunstbøger og andre relevante udgivelser er velegnede til brug i den lille gruppe. Man samler gruppen omkring sig, og de kigger med over skulderen, eller bedre: man holder billedet op foran sig og kan herved holde øjenkontakt med gruppen under dialogen og tydningen af billedet. Der findes udtømmeligt billedmateriale i kunstbøger og undervisningsbøger. F.eks. er der i udgivelsesrækken "Den kristne børnelærdom" mange virkelig velegnede motiver for den lille gruppe at fordybe sig i. Desuden ligger der muligheder i at indsamle store fotos og gode udklip fra blade og aviser. Det er en god idé at opbevare disse i plastchartec, således at de ikke tager skade i brug og opbevaring. Endelig findes der håndbilleder i handelen. Forskellige forlag (bl.a. en del tyske) tilbyder dels fotoserier og tegneserier til undervisningsbrug.

Dias

Dias egner sig til en større gruppe, men der er visse vanskeligheder i forbindelse med fremvisningen, idet der skal gøres et forsvarligt forarbejde med opstilling af apparatur, afprøvning før brug samt mørklægning i lokalet. Alt dette gør, at undervisningen kan blive meget bundet ved brugen af denne form for AV-materiale, og svigt i den tekniske side giver ofte anledning til uro, specielt i børnegrupper.

Men tager man højde for disse vanskeligheder, er der mange muligheder

i dette medie, og det giver bonus at gøre en indsats for at samle godt billedmateriale på dias. Og kvaliteten af det fremviste bliver for det meste ypperlig, billedet fremtræder stort og lysstærkt på lærredet.

Der findes mange relevante diasserier i handelen. Man kan på denne måde bringe verdenskunsten og alle slags indtryk ind i en undervisningssituation. Og det, der ikke kan købes, kan man i vid udstrækning selv skaffe sig ved alm. amatør- og affotografering. Det er ikke særlig vanskeligt at affotografere motiver i kunstbøger. Med en diasfilm i fotografiapparatet og en fast placering af apparatet i den rette afstand fra motivet kan man selv skaffe sig gode dias til sin egen undervisning. Er man interesseret i at arbejde med tematiske fotos fra hverdag, natur og verdenskunst findes endelig den mulighed at abonnere på pluk-dias fra et forlag. Her skal nævnes blot en enkelt mulighed:

DIA-DIENST fra Evangelische Zentralbildkammer, Postfach 14 03 80, 4800 Bielefeld 14, DBR.

Ved abonnement leveres årligt 72 dias til 25 stikord samlet i tre stk. gennemsigtige A-4 plastkassetter. Et sådant abonnement vil allerede første år rumme uanede anvendelses- og kombinationsmuligheder i alle undervisnings- og forkyndelsessammenhænge. Pris pr. år: 136 DM. De 25 stikord i produktionen DIA-DIENST er samlet under følgende fem overskrifter:

1. Natur (Kosmos, Elementer, Landskaber, Vækster, Dyr)
2. Menneske (Legemer, Livsalder, Situationer, Relationer, Personligheder)
3. Omverden (Kultur, Teknik, Civilisation, Uddannelse/Erhverv, Samfund)
4. Religion (Symboler, Naturreligioner, Kulturreligioner, Verdensreligioner, Sekter)
5. Kristendom (Bibelske temaer, Kristus, Kirker, Religiøse skikkelser, Religiøst liv).

Overhead-transparenter

Overhead-transparenter er utrolig velegnede til undervisningsbrug. Billedgengivelsen på en overhead-projektor er af høj kvalitet og tydeligt selv for en større gruppe.

Til fremvisningen kræves ikke den store forberedelse ej heller synderlig teknisk snilde. Der fordres ikke mørklægning, apparaturet er anbragt ved underviserens plads, og underviseren kan under hele forløbet have øjenkontakt med deltagerne.

Når hertil kommer, at selve billedmaterialet til en overhead-projektor for det meste kan opbevares i en handy og tilgængelig form sammen med manuskript og undervisningsforløb – gerne i A4-plastchartec, er det forståeligt med en kraftig anbefaling til enhver underviser at opbygge sit eget billedarkiv af overhead-materiale.

De fleste vil selv kunne fremstille overheads i sort/hvid på deres egen kopimaskine.

Hos sin papirhandler rådfører man sig om anskaffelsen af den rette kvalitet af acetat-ark til den pågældende kopimaskine.

Herefter kan man ved almindelig kopi-proces fremstille overheads blot ved at lægge acetatark i papirskuffen i stedet for papir.

Originalerne bør som hovedregel være sort/hvid. Fotos, træsnit, stregtegninger er særdeles velegnede. Men i visse tilfælde kan også farvede originaler give et godt/antageligt resultat.

Det er også muligt at supplere sin samling af overheads med farvegengivelser. Enten ved køb af forlagsudgivelser på området eller ved at henvende sig til en fotoanstalt, der kan farvekopiere eller fotografisk fremstille en overhead. Det er i dag en overkommelig udgift, der kan holdes under 100 kr. pr. motiv.

Det skal endvidere tilføjes, at nogle amtscentraler har en god service over for undervisningssektoren på dette område.

Der er således mange muligheder for den, der vil bruge billeder i undervisningen. Enhver må selv finde frem til, hvilken form, der passer bedst til ens gemyt og de muligheder, man har lokalt.

AMBN

Materialer om mission

– et udvalg til undervisningsbrug

Udgivet af Dansk Missionsråd i samarbejde med Evangelisk Pædagogisk Samvirke, c/o Religionspædagogisk Center. Januar 1991

Yderligere oplysninger

og udførlige materialelister over f.eks. optrin, dias, lydbånd, brochurer, udstillinger og medlemsblade kan fås ved henvendelse til de enkelte organisationer i Dansk Missionsråd (Se adresseliste).

Materiale til undervisning

Børn

Afrika nyt/in touch

Sudanmissionens "VENNE-VENDE-BLAD", der udkommer 4 gange om året. Bladet kan bestilles og koster 25 kr. pr. år

Beregnet for børn og unge

En god idé – mapper

DMS.

30,- kr

Beregnet for børn

Idémateriale til børnearbejdet, aktivitetsforslag, lege, sange. Fås fra INDIEN, TAIWAN, MADAGASKAR

Manden og konen, der bad

Gud til middag

af Anne Grethe Guldager, Ole Kamp, Erik Kristensen

illustreret af Marianne Kongsted Olsen
FDF/FPF. 1989

50 sider, 65,- kr

Beregnet for børn og unge

En samling gode fortællinger, legender og folkeeventyr, som kan bruges til højtlesning ved forkyndelsen.

Miniudstillinger

DMS.

Fra Tanzania, Mellemøsten, Indien, Taiwan/Kina, Madagaskar og Japan.

En solid transportkasse med 40-50 spændende genstande fra kirke og folk i de forskellige lande. Indeholder bl.a. skolebøger, tøj, køkkenredskaber, religiøse genstande, smykker, nogle plancher og lysbilleder.

Miniudstillinger lånes ved bestilling fra:

DMS, Nørregade 14, 6070 Christiansfeld, 74 56 22 33.

OBS – Børnelederblad

DMS.

Udkommer 2 gange årligt

30,- kr. pr. år

Børnelederblad med idéer fra DMS' arbejdsområder.

Plancheudstillinger

DMS.

Plancheudstillinger kan lånes fra DMS i Christiansfeld. Her er plancher om TANZANIA, MELLEMØSTEN, INDIEN, TAIWAN, JAPAN, MADAGASKAR, samt om børn i disse områder – de såkaldte "HJERTEBØRN".

Bestil i god tid: DMS, Nørregade 14, 6070 Christiansfeld, 74 56 22 33.

Unge og voksne

5 Bibeltimer

af 5 nigerianske præster

Sudanmissionen. 1988

10 A5-sider

Beregnet for unge og voksne

5 bibeltimer er skrevet af nigerianske teologer i Kristi Lutherske Kirke i Nigeria (LCCN).

Missionær, cand.theol. Lillian Risum har formidlet og oversat fra hausa til dansk.

BDM nyt

Brødremenighedens Danske Mission

udkommer hver måned i 10.600 eksemplarer

Sennepskornet

Udkommer 6 gange årligt

Hvem er dog han?

af Kaj Kjeldsen

illustreret af Birger Severin

FDF/FPF. 1989

35 sider, 65,- kr

Beregnet for unge og voksne

I 22 korte afsnit fortælles beretninger om Jesu liv og lidelseshistorie, som om fortælleren selv var med og oplevede det hele.

Kirken Arbejder

af redaktører: Pernille Aagaard (ansv.) og Johnny Rønved
illustreret af Kirsten Kruse
Dansk Missionsråd og Dialogcentret
løbende udgivelse – 4 gange årligt i januar, marts, august, oktober
16 sider, enkeltabonn. 40 kr årligt – rabat ved klassesæt

Kirken Arbejder er et undervisningsmateriale for konfirmandundervisningen i kristendom og undervisningen i skolens ældste klasser. Bladet behandler en bred vifte af emner, der rummer godt samtalestof til undervisningen.

Som navnet siger, er det bladets linie at behandle områder, som kirken arbejder med – altså handlingsperspektivet – men også den religiøse dimension er med i billedet.

Kirken Arbejder har således i 1990 behandlet emner som: "Religioner, hvorfor? (hvor forskellige religioner og deres konsekvenser for en række etiske spørgsmål i livsområder behandles), "Mission i andre lande" og "Mission i Danmark". I 1991 bliver emnerne: "Kristne ungdomsmiljøer", "Om kult", "Civil ulydighed" og "Storbymission".

Kirken Arbejder

tidligere hæfter med undervisningsmateriale

af red. P. Vermund Jensen indtil 1987/
Merete Gross 1988-89

Dansk Missionsråd

20 sider, enkelthæfter 10-15 kr. pr. stk.
Rabat ved klassesæt. Multimediesæt
300-325 kr. pr. sæt

Beregnet for undervisningen i Samtidsorientering og Kristendoms-kundskab på 8-10 klassetrin

Skolebladet Kirken Arbejder har gennem en årrække været udgivet i form af tematiserede orienteringshæfter med tilknyttede arbejdsopgaver. Til enkelte emner er der endvidere udarbejdet et multimediesæt bestående af orienteringshæftet, arbejdsopgaver, dias og kassettebånd med diastekst og feature-program.

Følgende emner behandles med multimediesæt:

- Folkekirken i Danmark (1985)
- Religiøse samfund i Danmark (1985)
- Kirken og de fremmede (1986)
- Vedvarende energi i Afrika (1988)

Til alle multimediesættene kan selve orienteringshæftet rekvireres særskilt
Følgende emner behandles med orienteringshæfte og arbejdsopgaver alene:

- Diakonien midt i samfundet (1985)
- Vesterbro (1986)
- Økologi og kristendom (1987)
- Hallo, er der nogen? (om bøn) (1988)
- Penge (1988)
- Tror du på djævelen? (om dæmoni) (1988)
- Forældre (1989)
- Ensomhed (1989).

Kristus, verdens håb

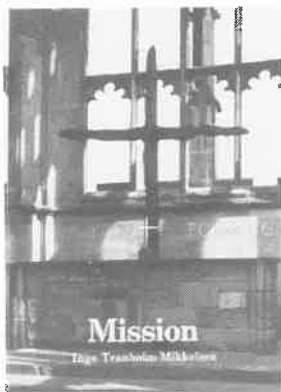
af Thorkild Græsholt, Niels Henrik Arendt og Lillian Risum
Sudanmissionen. 1989
9 A5-sider

Beregnet for unge og voksne
3 bibeltimer med spørgsmål og salme-forslag.

"LMF"

udkommer 9/10 gange årligt med 16/24 sider pr. nummer. "LMF" er medlemsblad for Lærernes Missions For-ening og koster i abonnement (uden medlemskab) 100 kr. om året.

Bladet bringer bl.a. klip fra breve fra omkring 100 lærere, der arbejder som missionærer i 20 lande. Henven-delse om prøveeksemplar/abonne-ment (særpris til skoler) til LMF's kontor, Klaksvej 17, 4262 Sandved, tlf. 53 75 60 82.

Mission

Et studie- og debathæfte

af Inge Tranholm-Mikkelsen
(redaktør)
diverse illustrationer
Unitas Forlag. 1987
60 sider, 35,- kr
Beregnet for unge og voksne

Kristenhedens geografiske fordeling ændrer sig. Antallet af kristne går tilbage i den vestlige verden, og går frem, ofte stærkt frem, i Asien og Afrika.

Mission i dag får nye fremtrædelsesformer og nye sammenhænge. Bogen er en collage i tekst og billeder om emner som: Hvordan og hvorfor mission? Mission og enhed, gensidighed, ulandshjælp, kultur, politik, håb... Hvad er en missionær? Med studie-vejledning.

Missionsblomst

af Sudanmissionens medarbejdere,
bl.a. Carsten Korsholm Poulsen
Sudanmissionen. 1988
4 A4-sider
Beregnet for 6.-10. klassetrin

Folderen giver kort og klar orientering om:

- hvad MISSION er
 - hvordan det konkrete blandt kvægnomader i Nigeria ser ud
 - hvad Sudanmissionen er og vil
- Der er tilhørende arbejdsark og lærer-vejledning.

Mission og udvikling i Tanzania

af Ankjær T. Poulsen
illustreret af Aage Vindum
Brødremenighedens Danske Mission.
1989
48 sider, 20,- kr
Beregnet for 6.-10. klassetrin

Landsbyliv, sundhed, undervisning, religion, kirken og mission.

Noget om...

af Annette Mundbjerg og Finn Andsbjerg Larsen
illustreret af Morten Brandstrup og Birger Severin
FDF/FPF. 1989
30 sider, 65,- kr
Beregnet for unge

Med hæftet gives en hjælp til ungdomsledere, der vil tale om Gud med unge.

Nyreligiøsitet og kristendom
af Ejvind Nielsen, Erik Ågård, Johannes Aagaard
Dialogcentret. 1986
 16 sider, 40,- kr. (elevhæfte) +
 29 sider, 60,- kr. (underviserens hæfte)
 fra 13 år/voksne

Mission foregår ikke alene under fjerne himmelstrøg. Mission er også at tage udfordringen op fra de nyreligiøse strømninger i Danmark. Men det er ikke nogen let opgave.

Nyreligiøsitet er et næsten uoverskueligt område. Der er registreret flere hundrede nyreligiøse bevægelser i vor del af verden. Et undervisningsmateriale, der behandler de nyreligiøse bevægelser en for en, vil følgelig ende i uoverskuelighed. Dette materiales forfattere har derfor valgt en anden fremgangsmåde, nemlig at fokusere på nogle få, men karakteristiske temaer i nyreligiøsiteten:

1. De nyreligiøse bevægelser (kort generel introduktion)
2. Reinkarnation og karma
3. Yoga og meditation
4. Guruerne

Som det vil ses, er hovedvægten lagt på bevægelser med buddhistisk og hinduistisk baggrund. Dette valg er foretaget, fordi det er disse bevægelser, der for tiden har mest vind i sejlene, og det er også disse bevægelses tolkning af disse temaer, der med den nødvendige forenkling er fokuseret på.

Endelig er hvert af de udvalgte nyreligiøse temaer sat i forhold/modsætning til kristen tro. Det viser sig, at en sådan konfrontation er lærerig – for begge parter.

Sudanbladet

Sudanmissionens månedsblad
Bladet kan bestilles og koster 80,- kr. pr. år

Beregnet for unge og voksne

Bladet bringer hver gang nyheder, baggrundsartikler m.v. fra vore samarbejdskirkers og missionæres hverdag i Sierra Leone, Nigeria og Den Centralafrikanske Republik.

Santalposten

Dansk Santalmission
 Udkommer 7 gange årligt

Til alle folk – mapper

DMS.
 30,- kr.

Beregnet for voksne

Arbejdsmapper for lærere/voksne om land, geografi, politik, religion og kirke. Fås fra
 MELLEMØSTEN, INDIEN, MADAGASKAR, JAPAN, TAIWAN og TANZANIA.

Tørtid – regntid

BDM i Tanzania
Redigeret af Aage Vindum
Savanne. 1990
 96 sider, 88,- kr

Beregnet for 7.-10. klasse

Missionærernes egne beretninger fra deres liv og virke i Tanzania blandt tanzanianere: Kirkens vækst, kvinderne, sygdom og sundhed, landbrug og missionærliv.

Litteratur til oplæsning

Børn og unge

Bundhu

af Bjarne Reuter
fotografier af Heine Pedersen
illustrationer af John Ovesen
FDF/FPF. 1985
 152 sider, 98,- kr

Beregnet for børn og unge

Torsten fra Danmark står pludselig mutters alene i Dhaka, hovedstaden i Bangladesh.

Blandt slanger, skorpioner, sjakaler, røvere, bueskytter, gribbe og missionærer bliver det både en eftersøgning og en flugt.

Da jeg blev velsignet af en elefant

og andre oplevelser fra Indien
illustreret af Amalie og Jakob Rønnow
DMS. 1991

Beregnet for børn

12 årige Amalie besøger skoler, templer og landsbyer i Sydindien.

Det skal nok gå, Solomon

af Kirsten Holst
illustreret af Bent Hviid
FDF/FPF. 1989

125 sider, 98,- kr

Beregnet for børn og unge

Solomon er stukket af hjemmefra. Han vil ud og vise for sig selv, at han duer til noget. Med sig har han den yngre kammerat Odu. De gennemrejser et solsvedent Nigeria. De bliver hjulpet. De hjælper andre. Og de opdager noget om mennesker og holdninger.

Hils fra mig i Kina

af Rune J. Kähler
DMS. 1989.

112,- kr

Beregnet for børn fra ca. 9 år

Louise er kommet til Kina og Hong Kong og fortsætter sine oplevelser der.

Hils fra mig på Taiwan

af Rune J. Kähler
DMS. 1988

88,- kr

Beregnet for børn fra ca. 9 år

Større børn vil følge "Korea-barnet" Louises besynderlige selskabsrejse til den kinesiske ø Taiwan med templer og gudeoptog m.m.

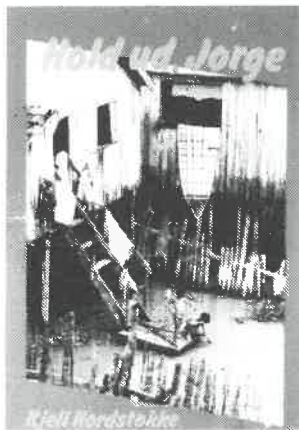
Helikopterlegen

DMS.

15,- kr

Beregnet for børn 5-9 år

Højtæsningsbog om Tanzania for bh.-klasse til 3. kl. To søskende leger med papkasser, og pludselig er de midt i Afrika.

Hold ud, Jorge

af Kjell Nordstokke

Unitas. 1988

108 sider, 49,- kr

Beregnet for ca. 9-14 årige

En børne- og ungdomsroman om den 14-årige Jorge, der bor sammen med sin mor og søskende i et slum-kvarter i en brasiliansk storby.

Familiens skur ligger op ad en flod, der truer med at gå over sine bredder, og menneskene lever i konstant frygt for oversvømmelse.

Kommunen har bestemt, at slum-området skal ryddes for at give plads til en ny fabrik. Jorge og alle de andre, som bor der, får besked på at flytte, men hvorhen?

Den lokale kirke på stedet engagerer sig i sagen. Vi følger Jorge gennem en dramatisk uge i stadig kamp for tilværelsen, samtidig med at hans øjne åbnes for "det med Gud".

Hyrdedrengen Musa

af Mogens Mogensen og Kirsten Kjær

illustreret af Lis Nielsen

Sudanmissionen. 1988

10 A5 sider, 5,- kr

Beregnet for børn

Hyrdedrengen Musa hører til fulanerfolket i Nigeria.

Fulanerfolket er et kvægnomade-folk, der lever i hele Vestafrika.

Hæftet er en oplæsningsbog med mange tegninger, der er velegnede til farvelægning.

Jeppe møder Tanzania

af Jeppe og Jakob Rønnow

DMS. 1984

35,- kr

Beregnet for børn

Oplæsningsbog for 3. til 6. klasse om den danske Jeppe's oplevelser i Afrika både hos missionærer og kirke, men også om slanger, ørne og andre spændende hændelser.

Miss Li hilser på Danmark

af Rune J. Kähler

DMS. 1990

98,- kr

Beregnet for børn fra ca. 9 år

Louises voksne ven, Miss Li, kommer på besøg og ser vort land gennem kinesiske øjne.

Sidoni

af Henri Nissen

rigt illustreret med flotte farvefotos

Sudanmissionen. 1988

31 sider, 49,50 kr

Beregnet for børn

Bogen handler om pigen Sidoni og hendes families historie og liv i en Gbaya-landsby i Den Centralafrikanske Republik – et af verdens mest fattige lande.

I forbindelse med bogen er der også trykt et lille hæfte med tegninger af Per Illum og tekster fra Missionsrådets kalender i 1989.

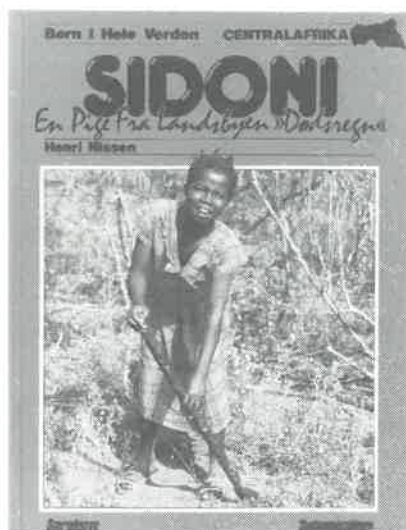
Endvidere er der udgivet to diasserier.

A) med tegninger fra hæftet

B) med billeder fra bogen

og et video-program med oplæsning, dias, video og interview.

Programmet har en varighed af ca. 25 min. og har været bragt i KKR/TV og Kanal 7.

Turen går til Nigeria

af Kirsten Kjær

illustreret af Lis Nielsen

Sudanmissionen. 1988

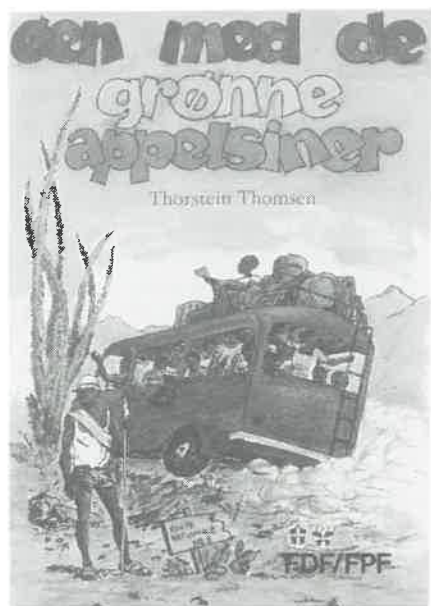
10 A5 sider, 5,- kr

Beregnet for børn

I hæftet fortælles en lille historie om David og Yakubu. David er rejst fra Danmark til Nigeria. Der møder han Yakubu, som fortæller ham om de ting, han ser i deres land.

Oplæsningsbog samt malebog.

Der er tilhørende arbejdsark til danskundervisningen i 4. klasse.

Øen med de grønne appelsiner

af Thorstein Thomsen

illustreret af Bent Hvüid

FDF/FPF. 1987

123 sider, 98,- kr

Beregnet for børn/unge

Eva rejser med sin far til det nordlige Madagaskar og oplever her for en kort tid en meget fremmedartet verden.

Voksne

Nepal – et land på vej

af Peter Emmerich Hansen

Dansk Santalmission. 1987

248 sider, 200,- kr. hos Dansk

Santalmission

Beregnet for voksne

En bog om Nepal politisk, økonomisk, kulturelt og religiøst samt om den tværkirkelige organisation United Mission to Nepals arbejde.

AV-materialer

Børn

Anwara går i skole

Video

af Finn Brasen

Dansk Santalmission. 1988

20 minutter, leje 100,- kr., køb 750,- kr

Beregnet for børn fra 9-12 år

Anwara er én af de få piger i Bangladesh, der har fået mulighed for at komme i skole. Hun er den eneste pige i klassen på den lille landbyskole i det nordlige Bangladesh.

Skolerne drives af det folkekirkelige missionsselskab Dansk Santalmission.

Centralafrika

Diaserie

Sudanmissionen. 1990

50 dias

Beregnet for børn/unge/voksne

Serien fortæller om landet og Sudanmissionens arbejdsopgaver i samarbejde med den lokale kirke.

Fulanerne

Diaserie

Sudanmissionen

50 dias

Beregnet for børn/unge/voksne

En serie om fulani-nomaderne, der bor spredt i en halv snes forskellige lande i Vestafrika, heraf ca. 4 mio. i Nordnigeria. Serien giver et godt indblik i denne stammes levevis og fortæller om et mangesidet initiativ til at bringe evangeliet ud til disse mennesker.

Hjemme hos Stellamary

I skole med Stellamary

I kirke med Stellamary

Tre diaserier med lydbånd:

nr. 347, nr. 348, nr. 349

DMS. 1980

Beregnet for børn og unge

De tre diaserier beskriver en indisk piges liv, henholdsvis hendes hverdagsliv hjemme (madlavning m.m.), hendes dagligdag i skolen og endelig i kirken.

Til de tre Stellamary diaserier følger en nydelig folder med farvebilleder fra serien til uddeling.

Idet I lærer dem

16 mm film og video, nr. 19

DMS. 1980

30 minutter

Beregnet for børn og unge

Filmen er bygget over den indiske pige Stellamarys hverdag.

Jeppe besøger Tanzania

Diaserie med lydbånd, nr. 300

DMS. 1985

Beregnet for børn og unge

En dansk 11-årig dreng oplever at møde landet, dets børn, dets kirke og noget af dets dyreliv.

Kuala's verden

16 mm farvefilm

af Per Jensen og Niels Thure Krarup

Sudanmissionen. 1983

ca. 22 minutter

Beregnet for børn

Man oplever hverdagen for en pige i Pella i Nordnigeria, hvor mor venter på at føde. Hvordan bliver Kuala's tilværelse, når hun selv bliver voksen?

Landsbyliv i Nigeria

16 mm farvefilm

Sudanmissionen. ca. 1970

ca. 20 minutter

Beregnet for børn/unge/voksne

Filmen giver en objektiv skildring af en nigeriansk landsbys hverdag, sådan som den på trods af udviklingen vil forme sig mange år frem i tiden i det nordlige Nigeria.

Majbritt tegner med børn i verden

Diaserie med lydbånd, nr. 407

DMS. 1987

Beregnet for børn

Via børnetegninger lærer vi om børn i u-landene.

Maria på besøg i Bonbari

Video

af Finn Brasen

Dansk Santalmission. 1988

20 minutter, leje 100,- kr., køb 750,- kr

Beregnet for børn fra 9-12 år

Maria er en dansk pige på 11 år. Hun besøger landsbyen Bonbari i det nordlige Bangladesh. Gennem Maria får seeren et indtryk af det fattige flade land i Asien, som vi herhjemme primært kender fra store oversvømmelser.

Med 80 elever i klassen

Diaserie med lydbånd, nr. 329

DMS. 1989

Beregnet for børn og unge

En ung dansk lærer fortæller om et spændende halvt år blandt indiske skolebørn i helt nye og ældgamle skoler.

Mizigo

Diaserie med lydbånd og teksthæfte

Brødremenighedens Danske Mission

31 dias, lydbånd: 10 minutter

Beregnet for børn, 1.-6. klasse

Vi får et indblik i storfamiliens situation i Tanzania og i åndetroen. Vi hører om guldgravere og meget andet.

Pauls hverdag i Indien

Diaserie med lydbånd, nr. 343

DMS. 1988

Beregnet for børn

Fra Sarons kostskole i en sydindisk provinsby.

Sia og Elinami

Videofilm

af Olav Helms

Sudanmissionen. 1988

ca. 20 minutter

Beregnet for børn

Vi besøger et tvillingepar og deres forældre ved et radiostudie i Afrika. Børnene er bl.a. på opdagelse på deres fars arbejdsplads – radiostudiet.

Sidoni

Sudanmissionen

To diasserier og en video

Beregnet for børn

Se side 4, bog med samme titel, afsnittet: Litteratur til oplæsning. Børn og unge.

Sierra Leone

Fire diasserier

Sudanmissionen. 1990

Hver serie indeholder 50 dias

Beregnet for børn/unge/voksne

Til hver serie følger et meget uddybende teksthæfte.

Serie 1: Grundserie, der kommer ind på emnerne fra de øvrige serier.

Serie 2: Almen serie om landet og kirken, Sudanmissionen samarbejder med.

Serie 3: Orienterende serie om Sudanmissionens engagement i landet.

Serie 4: Sundhedsserie, om Sudanmissionens arbejde udfra den Danida-finansierede sundhedsklinik i landsbyen Kangahun.

Subhi fra Bahrain

Diaserie med lydbånd, nr. 354

DMS. 1988

Beregnet for børn

Subhi er barn i det muslimske samfund i emiratet Bahrain.

Sådan oplevede jeg Madagaskar

Diaserie med lydbånd, nr. 397

DMS. 1985

Beregnet for børn og unge

En spændende introduktion til landet, naturen, den traditionelle tro og kirken.

Vi besøger landet vest for Victoriasøen

Diaserie med lydbånd, nr. 301

DMS

Beregnet for børn og unge

Lægemissionær gennem 19 år i Tanzania, Hanne Buch, fortæller om sin del af landet og om sit og kirkens arbejde dér.

Vi besøger Ravello på Madagaskar

Diaserie med lydbånd, nr. 400

DMS. 1989

Beregnet for børn og unge

Om et barn i det spændende land, Madagaskar.

Vi besøger skolepigen Fida på Madagaskar

Diaserie med lydbånd, nr. 399

DMS. 1989

Beregnet for børn og unge

Fida fortæller om sin anderledes hverdag i u-landet.

Unge

Se også visse serier under afsnittet "børn"

Brødremenighedens spedalskhedsarbejde i Tanzania

Videofilm

Ankjær T. Poulsen (tilrettelæggelse),
Brian Lund Hansen (redigering),
TV-gården, Glostrup (produktion)
Brødremenighedens Danske Mission.
1990

14 minutter, til leje gratis, evt. køb
300,- kr

Beregnet for 6.-10. klasse

Sygdommens baggrund med glimt fra
landsbyen, helbredsmuligheder og
hospitalsarbejdet.

Det var her, det begyndte

Videofilm

af KKR og Henri Nissen
Sudanmissionen. 1990
ca. 30 minutter

Beregnet for unge/voksne

To kvinder – Nina Pepeh og Christina
Orume – fra Nigeria besøgte i foråret
1990 Danmark. Vi følger kvinderne
rundt i Danmark fra Vor Frue Kirke i
Aalborg, hvorfra Sudanmissionen
startede, og til forskellige arrange-
menter i Københavnsområdet. Un-
dervejs i filmen fortæller kvinderne
om deres oplevelser/sammenligninger
og om deres egen kirkes liv i Nigeria.

Fader forlad dem

16 mm film, nr. 18

DMS. 1976

25 minutter

Beregnet for unge og voksne

En pragtfuld musical fra Zimbabwe.
Her synges/fortælles om påskebegi-
venhederne.

Kirken Arbejder

Dansk Missionsråd

Multimediaset med orienteringshæf-
te, arbejdsopgaver, dias og kassette-
bånd, diastekst og featureprogram.
Se side 2, afsnittet: Materialer til un-
dervisning, unge og voksne.

Kvindens dagligdag

Diaserie med lydbånd og teksthæfte
Brødremenighedens Danske Mission
23 dias, lydbånd: 7 minutter

Beregnet for 7.-10. klasse

Serien fortæller om den store arbejds-
byrde og det store ansvar, som ligger
på den tanzanianske kvinde.

Levende stene

16 mm film og video, nr. 12

DMS

18 minutter

Beregnet for unge og voksne

En lidt ældre film fra Tanzania, der vi-
ser, at Afrikas kirke både er bygget af
"rigtige" og af "levende" stene.

...Ligesom et frø

16 mm farvefilm

af Per Jensen og Niels Thure Krarup

Sudanmissionen. 1982

ca. 40 minutter

Beregnet for unge og voksne

Filmhandler om Kristi Lutherske
Kirke i Nigeria (LCCN). Kirken, som
er et af resultaterne af Sudanmissi-
onens arbejde i henved 80 år i Nigeria.

På Herrens mark

16 mm film og video, nr. 24

DMS. 1986.

40 minutter

Beregnet for unge og voksne

Om et missionærpar på Madagaskar.
Har været vist to gange i DR/TV.
Glimrende beretning om landet og
kirkens arbejde.

Spedalske helbredes

Diaserie med teksthæfte

Brødremenighedens Danske Mission
50 dias

Beregnet for 8.-10. klasse

Serien viser, hvad der sker, når men-
nesker får den frygtede sygdom, og
hvad der kan gøres for spedalske i
dag.

Sådan oplevede jeg den muslimske verden

Diaserie med lydbånd, nr. 362

DMS. 1988

Beregnet for unge

Vi møder islam og også kirkens hver-
dag i et muslimsk land.

Vestens unge – religionsmøde på verdens tag

16 mm film og video

af Ib Makwarth

Dansk Santalmission. 1989

29 minutter, leje 300,- kr., køb video/
VHS 1.495,- kr

Beregnet for unge

Omhandler Dansk Santalmissions ar-
bejde blandt Vestens unge i Nepal.
Mange unge vesterlændinge opsøger
Østens mystik og diverse religiøse
kurser. Dansk Santalmissions udsen-
dinge opsøger de unge på omtalte kur-
ser, de besøger fængslede vesterlæn-
dinge og taler med de unge rygsækfolk
på cafeerne i Nepals hovedstad Kath-
mandu.

Voksne

Se også visse serier under afsnittene
"børn" og "unge".

Jorden er flad – uden uddannelse

Video

af Hanne Baltzer

Dansk Santalmission. 1990

24 minutter, leje 100,- kr., ved køb af
VHS kopi 795,- kr

Beregnet for voksne

Forskellige danske givere sørger for,
at fattige børn i Bangladesh får mulig-
hed for skolegang. Videoen beskriver
Dansk Santalmissions arbejde blandt
fremtidsbørn i små landsbyskoler i
Bangladesh. Desuden er der inter-
view med danske faddere til fremtids-
børnene.

Tilbage til livet

Video

af Hanne Baltzer

Dansk Santalmission. 1990

24 minutter, leje 100,- kr., ved køb af
VHS kopi 795,- kr

Beregnet for voksne

Udsendelsen beskriver Dansk Santal-
missions arbejde blandt spedalske i
det nordlige Bangladesh. I udsendel-
sen medvirker overlæge Ib Bygbjerg
fra Rigshospitalet, kontorchef i Dani-
da Bjarne Sørensen og missionærerne
Susanne og Jens Møller Pedersen. I
dag kan spedalskhed helbredes.

Medlemmer af Dansk Missionsråd

Dansk Missionsråd (DMR)

Skt. Lukas Vej 13, 2900 Hellerup
Tlf. 31 61 27 77. Giro 3 13 30 44

Apostolsk Kirkes Mission

Lykkegårdsvej 100, 6000 Kolding
Tlf. 75 52 47 99. Giro 2 05 66 66
Missionssekretær: Jens Erik Jacobsen

Baptistsamfundets Ydremission

Lærdalsgade 5, 1., 2300 København S
Tlf. 31 59 07 08. Giro 9 02 60 45
Y.M. sekretær:
Jørgen Krabbe-Sørensen

Brødremenighedens Danske Mission

Nørregade 14, 6070 Christiansfeld
Tlf. 74 56 22 33. Giro 4 00 66 66
Missionssekretær: Alex Dahl Nielsen

Dansk Ethioper Mission

Nørregade 14, 6070 Christiansfeld
Tlf. 74 56 22 33. Giro 6 07 11 04
Generalsekretær:
Keld Kobborg Andersen

Dansk Forenet Sudan Mission

Nørregade 14, 6070 Christiansfeld
Tlf. 74 56 22 33. Giro 6 40 72 93
Generalsekretær: Gunnar Haunstrup

Dansk Santalmission

Købmagergade 67, 5., 1150
København K
Tlf. 33 93 80 95. Giro 1 00 14 93
Generalsekretær:
Jørgen Nørgaard Pedersen

Den danske Hjælpekomité for Spedalskhedsmission

Pile Allé 3, 2000 Frederiksberg
Tlf. 31 22 86 16. Giro 3 06 94 94
Sekretær: Lissi Stoklund Johansen

Den danske Israelsmission

Nørregade 14, 6070 Christiansfeld
Tlf. 74 56 22 33. Giro 3 05 45 00
Landssekretær: Peter Schmidt

Den danske Pinsevækkelses Ydre Mission

v/Tabor-Menigheden
Lyngbyvej 62, 2100 København Ø
Tlf. 31 29 31 10

Den nordiske kristne Buddhist- mission, Dansk Afdeling

v/formand Carl Vilh. Fogh-Hansen
Rindum Præstegård,
6950 Ringkøbing
Tlf. 97 32 06 29. Giro 8 06 50 55

Det danske Missionsforbunds

Ydre Mission

v/sekr. Karl Viktor Nielsen
Gefionsvej 6,
9800 Hjørring
Tlf. 98 92 21 30. Giro 2 01 37 46
v/S. K. Nielsen

Det Danske Missionsselskab

Strandagervej 24, 2900 Hellerup
Tlf. 31 62 99 11. Giro 6 00 03 98
Generalsekretær: Anders Mielke

Dialogcentret

Katrinebjergvej 46, 8200 Århus N
Tlf. 86 10 54 11. Giro 7 18 31 51
Formand: Docent Johannes Aagaard

FDF/FPF's internationale Samarbejdsudvalg

Hj. Brantings Plads 61,
2100 København Ø
Tlf. 31 26 16 44. Giro 7 00 11 34
Formand:
Pastor Inge Tranholm-Mikkelsen

Frelsens Hær

Frederiksberg Allé 9,
1621 København V
Tlf. 31 31 41 92
Landsleder: Oberst Edward Hannevik

Industrimissionen i Armenien

Elmevej 1, 5210 Odense NV
Tlf. 65 94 34 22. Giro 9 00 74 15
Formand: Pastor K. E. Kjølback

KFUM og KFUK's Ydre Mission (og Unitas Forlag)

Valby Langgade 19, 2500 Valby
Tlf. 31 16 60 33. Giro 3 00 73 32
Formand: Søren Krogh

KFUK-spejderne i Danmark

– de grønne pigespejdere –
Rosenborggade 3, 1130 København K
Tlf. 33 12 95 38. Giro 2 03 24 22
Formand:
Kirsten Holmgaard Jakobsen

KFUM-spejderne i Danmark

Gl. Vartovvej 16, 2900 Hellerup
Tlf. 31 29 26 66. Giro 5 00 14 20

Kherwara-Missionen

Kasserer Arne Sørensen
Ugletoften 14, Højby
5260 Odense S
Tlf. 65 95 94 18. Giro 3 02 61 67

Kristelig Lægeforening

Stenbakken 23, 8850 Bjerringbro
Tlf. 86 68 48 87. Giro 7 02 43 20
Formand: Speciallæge Arne Skipper
Tlf. 66 12 79 14

Lægmandsbevægelsen for Ydre Mission (LYM)

Landskasserer:
afd.leder Poul Sørensen
Risvangen 1, 5210 Odense NV
Tlf. 66 16 34 23. Giro 6 40 15 46

Lærernes Missions Forening

Kasserer: Inger Kramp
Klaksvej 17, 4242 Sandved
Tlf. 53 75 60 82. Giro 8 00 04 84
Formand: Lis Wimmelmann

Metodistkirkens Verdensmission

v/formanden Keld Munk
Vissingsgade 15, 7600 Vejle
Tlf. 75 82 06 02. Giro 1 19 02 61

Støtteselskabet for Pakistans Kirke

Lindbjerg 64, 6200 Åbenrå
Tlf. 74 62 19 25. Giro 2 03 11 67
Formand: Provst Erling Albinus

Sygeplejerskernes Missionforbund

Kasserer: Birgit Jehøj
Frejasvej 6, 6070 Christiansfeld
Tlf. 74 56 23 00. Giro 1 00 28 64
Formand: Ninna Pedersen

Emil Noldes religiøse billeder

Af forstander Henning Nørhøj, Rønde

En kort biografi

Emil Nolde blev født d. 7. 8. 1867 som nr. 4 søn hos bonden Niels Hansen i landsbyen Nolde ved Tønder. Han tog senere navn efter landsbyen – også et udtryk for hans bundethed til naturen og stedet.

Det stod ham tidligt klart, at han ville være kunstner. Han gik i lære hos en billedskærer i et møbersnedkeri i Flensborg i 1884-88. Herefter kom en række år med mere eller mindre tilfældig skoling og arbejde i Tyskland, Schweiz og Danmark. Emil Nolde gjorde i sine unge år utallige forsøg på at finde sit eget udtryk i kunsten. Han kunne ikke sådan bare traske i andre maleres fodspor eller finde sig en eller anden "isme". Han ville finde sig selv! En række breve fra omkring århundredskiftet, hvor han også opholdt sig i Danmark, fortæller om hans fortvivlelse og frustrationer:

"Med et par mørke briller løb jeg fremmed omkring i København. Tit kunne jeg knap finde vej. Jeg syntes mit liv var fortabt. Ofte så jeg mig selv som et offer for den alvorligste skæbne, og jeg havde ondt af mit eget "jeg", som jeg ofte nok hadede og ikke ville, at nogen skulle have medlidenhed med. Mine tanker bevægede sig ofte i det mørkeste mørke, og om natterne begravede jeg hovedet, grædende i puderne – Er dette den idiotiske ende på alle dine højspændte forventninger?"

Han syntes ikke, han kunne komme i gang med at male. Men ikke desto mindre har vi fra denne periode en række tegninger som røber den vildskab og fantasi, som senere skulle vise sig som det bærende i hans billeder.

I Danmark traf han sin senere hustru, Ada Vilstrup, og hermed begyndte nu et helt nyt afsnit i hans liv. De bosatte sig på Als, hvor de afbrudt af rejser til Berlin, Dresden, København og Flensborg havde deres egentlige hjem frem til 1912.

Hans uhyggevisioner og dæmoner forsvandt for en tid. Det var naturmaleri, landskaber, blomsterstudier, som nu kom på lærredet og som fortæller os, at Nolde nu havde fået et mere ubesværet og ligefremt forhold til sin omverden og sin kunst.

Det er billeder, der helt tydeligt er præget af impressionismen. Men i årene 1906-7 kom Nolde i arbejdsfællesskab med en kunstnergruppe i Dresden. Her dyrkede han træsnittet og dermed den grove og brutale forenkling, de store former, som netop kom til at præge hans egen kunst fremover. Hvad han åbenbart ikke havde vovet i maleriet, var nu muligt i træsnittet, nemlig at udtrykke det primitive og forenklede.

Det er så i 1909, at Nolde begynder at male sine religiøse billeder, som mange opfatter som den mest betydelige

del af hans arbejde. Grunden synes at være en alvorlig sygdom. I 1909 slog han sig ned i et hus ved slusen i Rudbøl for at male marsklandsabet, havet og himlen og markens vide flade. I flere døgn svævede han her mellem liv og død pga. noget forgiftet drikkevand. Hans kristentro blev styrket betydeligt ved oplevelsen af at kunne vende tilbage til livet og påny opleve lykken ved at være til.

"Maleren Emil Noldes kristentro var en del af hans liv og Bibelen en levende inspirationskilde for hans kunst. Med sin dybe indfølelse genoplevede han de hellige handlinger, som havde han selv været med. Men den forpligtelse, som han i sin rolle som troende vidne og kunstner følte over for de religiøse emner, kunne drive ham til fortvivlelse." (Gertrud Købke Sutton).

Mens Nolde malede landskaber, blomster og portrætter af mennesker, som stod ham nær, gnavede det i ham. Han ville være andet og mere end en maler af blomsterhaver. Den flimrende, impressionistiske teknik og stil egnede sig ikke til at udtrykke hans egentlige intentioner med kunsten. Han vovede sig ud i farveeksperimenter – ikke mindst inspireret af Edvard Munch. Han valgte sig enkle og stærke farver, som direkte kunne udtrykke hans følelser. Den alvorlige sygdom i 1909 satte ham for alvor i gang med at male bibelske motiver.

Emil Nolde: "Scener fra Jesu liv"

Emil Nolde

De bibelske billeder

Det følgende er en kort præsentation af 12 af Noldes billeder, dels fra altertavlen, dels bibelske billeder fra hans hånd i øvrigt, endeligt et naturbillede.

Motiverne er samlet i en diasserie, som kan købes på Religionspædagogisk Center. Pris kr. 300,-

1.

Dansen om guldkalven hører sammen med to andre gammeltestamentlige motiver, som Nolde malede i 1910: "Faraos datter finder Moses" og "Josef fortæller om sine drømme". Det er et skarpt, lyst og næsten barbarisk festligt billede. I en stampende takt bevæger de dansende, halvnøgne kvinder sig – med gyldne kroppe, rødt hår eller violette med blågrønt hår. Dansepladsen er omkranset af en gruppe tilskuere og musikanter. Det uvirkelige sceneri lever udelukkende af farverne, mens skikkelsernes konturer er meget uklare. Fra det venstre øvre hjørne kommer en mørkeblå farve ned imod billedets midte og kontrasteres af en rødgul farvemasse i det højre øvre hjørne, hvor de to modsætninger i farver mødes, hvirvles alt rundt i danserindernes flimrende bevægelser. Er det en verden i kaos, en degenereret verden, der skildres? Samtidig er Nolde i gang med sine nytestamentlige billeder.

2.

Noldes hovedværk er utvivlsomt den store komposition med *scener fra Jesu liv og korsfæstelse*, som blev til omkring 1912. Med korsfæstelsesbilledet i midten og fire scener på hver side udgør denne serie en skæbnefortælling fra fødslen til den tvivlende Thomas. En nøgle til billederne får vi måske gennem Emil Noldes "Randbemærkninger", nemlig de dagsagtige notater, som han skrev, mens han i begyndelsen af 2. verdenskrig havde malerforbud:

"Gult kan skildre lykke, men også smerte. Der findes ildrød, blodrød og rosenrød. Der findes sølvblå, himmelblå og tordenblå. Hver farve skjuler sig i en sjæl, der gør mig glad eller virker frastødende og ophidsende." "Farverne jubler og græder sammen med mig, mine farver. Jeg kan ikke vide, om andre mennesker opfatter dem på samme måde eller anderledes, for alle er forskellige, når det drejer sig om at se og forstå og føle og fornemme andres følelser."

Scener fra Jesu liv er bygget op som en middelalderlig fløjaltartavle med et stort midterbillede. Til venstre ser vi *den hellige nat*, *den 12-årige Jesus i templet*, *de hellige tre konger*, *Jesus og Judas* – og til højre har vi *opstandelsen*, *himmel-farten*, *kvinderne ved graven* og *den tvivlende Thomas*.

3.

Den hellige nat. I vinteren 1911/12 boede Nolde alene i Berlin. En vældig energi besatte ham: "Jeg malede dag og nat, om natten vist mere end om dagen ... og så malede jeg "den hellige nat", stjernen lyste på nathimlen og Maria holdt med udstrakte arme sin gudomssøn, Jesusbarnet, med den højeste moderglæde."

Billedets fortælling koncentrerer sig udelukkende om hovedpersonerne. Maria rejser sig fra sit leje og løfter sit barn leende og jublende op mod den stjerne, som oplyser den blå nathimmel. Til venstre Josef og til højre titter et æsel ind. Tre hyrder stavrer hen ad den grønne mark i billedets baggrund. Farver og former i billedet er reduceret til enklest mulige: Marias strålende gule farve har billedets stærkeste lys, og herfra hæver det rosenfarvede barn sig op mod himmelens blå, så det selv kommer til at lyse som en stjerne.

4.

Den tolvårige Kristus. Det er igen den gule farve, der fanger beskuerens øje. Navnlig lyser drengens hår som en glorie. Dybt koncentreret besvarer han præsternes spørgsmål. De fire præster udgør en kreds omkring drengen. I baggrunden vælder dagslyset ind i rummet og angiver med sin skærende hvide og gule farve en forbindelse opad.

5.

Jesus og børnene. "De bibelske billeder er intensive ungdomserindringer, som jeg som voksen gav form", skriver Nolde i et brev i 1916 – seks år efter at billedet blev malet. Allerede billedets motiv leder tanken hen på jubel og fest og inderlighed. Jesus og hans disciple kommer ind i billedet fra venstre og mødes af den larmende og jublende skare af børn. Forbavset, mistroisk og afværgende er disciplenes holdning, som yderligere understreges af de mørkeblå og violette farver i deres klædning. Jesus i en blågrøn kjortel og højere end disciplene har allerede bøjet sig ned mod et af børnene og taget det første af dem i sine arme. Det er jublende gule og røde farver, som dækker de små, deres ansigter og tøj – og denne festlige farve begynder allerede at præge de sidste af disciplene – som en varme, der glider over deres tillukkede ansigter. Det er farvekontrasterne mellem det blå/violette og gule/orange/røde, der fortæller historien.

6.

Indtoget i Jerusalem. Billedet er tydeligt præget af Noldes rejse i Stillehavet. Billedet, som er fra 1915, er helt behersket af den røde farve, som er kappen, hvori Jesus hyller sig. Måske er det blodets farve og dermed forudgribelsen af lidelsen. Disciplene – eller også er det folkemængden – er mørklødede indfødte, der stirrer forundret på den ridende skikkelse. En hund glammer rasende af den ridende Jesus. Han er ikke velkommen i den by, som han rider ind i.

7.

Nadveren fra 1809 er et afgørende værk. Tolv figurer omkring Kristus, groft og forenklet opridsede og lige så groft malede i grønt, gult, rødt og blåsort. Nolde skriver i sine erindringer om nadverbilledet:

"Med tynde blyantstreger tegnede jeg hårdt og spidst 13 mennesker på et lærred, frelseren og hans 12 apostle siddende omkring et bord i den lune forårsnat i natten før Kristi store lidelse begyndte. I disse timer var det, at

Kristus åbenbarede sig i sin store forløsertanke for sine elskede disciple. Han udtalte de dybest følte ord, som er os bevarede i hans sakramenter ... Næsten forfærdet stod jeg foran det skitserede værk, omkring mig var aldeles intet levende forbillede – og nu skulle jeg male den mest hemmelighedsfulde og følelsesmættede handling i den kristne religion. Kristus med helligt, forklaret, helt indadventt udtryk og siddende på begge sider og foran ham kredsen af hans dybtgrebene disciple."

Noldes billede er en trosbekendelse, både religiøst og malerisk.

8.

Korsfæstelsen fra hans store altertavle 1912 leder uvilkårligt tanken hen på Grünewalds Isenheimeralter. Kristi krop er holdt i en skærende gul farve, der nu sammen med det blodrøde lænde klæde udtrykker lidelsen og døden. Døden og forrådnelsens grønne farve træder frem i Jesu ansigt og hos kvinderne. Klumpe og grove er soldaterne anbragt i billedets højre hjørne. Deres terningspil er tydeligt set i kontrast til kvindernes gru og fortvivlelse. Røvernes udmarvede kroppe og den rødflammende nat udgør billedets baggrund og kulisser.

9.

Gravlæggelsen. Dette billede er malet i 1915, det år hvor Nolde synes at eje sin største skaberkraft. Ikke mindre end 88 billeder malede han dette år. Billedet af gravlæggelsen er helt behersket af modsætningen mellem den blå og den gule farve. Som en skal omkring en kostbar kerne lægger den blå farve sig omkring Jesu gule legeme. Sønderbrudt og smertefyldt ligger hans gule krop og lyser i en hule af blå farve. De lidelsesfyldte ansigter modsvarer den gule farve. Det er Maria, der sidder på hug som en indfødt og hvis ansigt skjules af Jesus. Det er som hun prøver at presse sin døde søn tilbage til det skød, hvoraf han er kommet. Igen gælder det om Nolde, at han ikke forsøger effekterne, men den stilfærdige kolorit, en farve, som følger sig efter enkle former. Herved skabes et billede af enkel symbolik, der udtrykker en dyb og koncentreret medleven.

10.

Den tvivlende Thomas. Billedet hører med i altertavlen over Jesu liv. Det er det strengeste og mest formelle værk i denne række. Rummet er helt "fladt", og disciplene står som en mur eller flade bag Jesus og Thomas. Alle figurer er strengt vertikale, undtagen den tvivlende Thomas, som bøjer sig frem over Jesu fremstrakte hånd med naglegabene. Disciplene udtrykker en total tavshed, mens den eneste bevægelse i billedet udgøres af dets hovedpersoner, Jesus og Thomas. Igen står Jesus frem i billedet med sin lysende gule hudfarve og røde klædning over for en Thomas, hvis blege hudfarve og blå kjortel angiver tvivlens og fornuftens kølighed.

11.

Noldes første forsøg på det bibelske maleri er *altertavlen i Ølstrup kirke 1904*. Sammenlignet med de billeder, som Nolde maler efter 1909, er der meget lidt af den farvekraft, som kom til at præge hans maleri fremover. Det er Kristus i Emmaus. Jesus er skildret som den blege martyr, siddende i et dunkelt rum, der kan minde om Rembrandts maleri. Han er ensom, men det er fra ham, lyset udgår og gør de to disciple seende, troende. Uroen i farveholdningen peger frem mod det nybrud, der kommer med 1909-oplevelsen.

12.

Pinseunderet. Billedet er fra 1909. Vi ser disciplene samlet på pinsedagen i bøn. Ildtungerne over deres hoveder angiver underet og ansigterne fortæller om deres oplevelse af underets virkelighed. Disciplene ser fremad i håb om Kristi genkomst, mens de to mørke skikkelser i forgrunden endnu ikke synes at have del i eller fatte underet.

Henning Nørhøj

”...Og vi så hans herlighed”

fra ”Bibelske fortællinger i dias og tekst”, Religionspædagogisk Center

ved sognepræst Juul Elmholdt Værgø

Personer

Evangelisten Johannes
Konfirmand A
Konfirmand B (piger)
Skafteren
Tjener 1 (kan spilles af pige)
Tjener 2 (”)
Tjener 3
Tjener 4
Maria
Jesus

Kostumer

Det overlades til fantasi og formåen at iklæde de historiske skikkelser passende gevandter. Følges teksten, vil man i hvert fald på et sted være tvunget til at give afkald på det historisk korrekte i klædedragten: I 3. akt hælder en tjener vand af sin ene træsko!

Rekvisitter

Blandt de ret få rekvisitter til stykket indgår evangelisten Johannes’ symbol: en ørn. Ørnen kan males på tykt pap og påmonteres et spinkelt træstel.

Kirkespil om evangelisten Johannes og ”Brylluppet i Kana”.

Johannes 2,1-11
2.s.e. hellig tre konger

1. akt

(To børn (konfirmander) kommer ind i kirken. I døren siger den ene:)

A:
Er du nu sikker på, vi godt må gå herind?

B:
Ja, selvfølgelig må vi gå herind. Alle mennesker må gå ind og se kirken.

A:
Ja, men hvad nu, hvis der kommer nogen?

B:
Så siger vi bare, at præsten har sagt, vi skal gå i kirke mindst en gang om måneden.

A:
(tager fat i B) Se! Der sidder en gammel mand oppe i koret – jeg går igen (vil til at gå, standses af B).

B:
Nej, kom nu! Lad os se, hvad han laver (de går nærmere). – Han sidder og læser. Ved siden af ham står evangelistsymbolet – en ørn.

Johannes (er fordybet i sin bog, siger så hen for sig):

Og Ordet blev kød og tog bolig iblandt os, og vi så hans herlighed, en herlighed, som den Enbårne har den fra Faderen, fuld af nåde og sandhed... (lytter) – Er der nogen?

B:
Ja, du kan vel se, at vi er her (går frejdigt hen og stiller sig foran Johannes. A følger tøvende efter).

Johannes:
Nej, jeg kan ikke se...

A:
(tager mod til sig) Men du sidder da og læser i en bog, hvordan kan du så være blind?

Johannes:
Jeg sagde ikke, at jeg var blind. Et menneske kan have stærke øjne, og alligevel kan det ikke se. Mine øjne er svage, fordi jeg er gammel. Men jeg har fået lov til at se Hans herlighed. Og bogen her har jeg selv skrevet – jeg kan læse den uden at se bogstaverne.

B (nysgerrigt):
Hvad er det for en bog. Jeg synes, jeg kender den.

Johannes:
Den, som er af Gud, hører Guds ord, og den, som kender Sønnen, kender Faderen. – Jeg er glad for, at du kender bogen. Den er skrevet, for at I skal se – og tro at Jesus er Kristus, Guds søn.

B:
Jeg tænkte nok, det var sådan noget. – Men hvem er du egentlig?

Johannes:
Den discipel, han elskede. Bortset fra det er det lige meget, hvem jeg er.

(Johannes peger på ørnen, der står ved siden af ham):

*De har givet mig en ørn som symbol, så folk altid kan se, det er mig. Mattæ-

us har fået en engel, Markus en løve og Lukas en okse.

B:
Nej, er du virkelig.

Johannes:
Evangelisten Johannes, ja, jeg troede, I lærte noget hos præsten.

B:
Prøv og læs noget af din bog!

A:
Ja, vil du ikke nok?

Johannes:
Hvad vil I gerne høre?

A:
Jeg vil gerne høre noget om dengang, Jesus blev født. Det kan jeg altså så godt li'.

Johannes:
Det var det, jeg netop læste, da I kom: Og Ordet blev kød og tog bolig iblandt os ... – Jesus er Guds ord, som er kommet ned til os fra himlen...

A:
Ja, men jeg mente det dér med hyrderne og englene og stjernen og de vise mænd.

Johannes:
Vi evangelister har skrevet på forskellig måde. Lukas skrev om englenes sang for hyrderne på marken, Mattæus skrev om stjernen, der stod og lyste over stalden, hvor Jesus var født. I virkeligheden er det det samme, jeg har skrevet om: Og vi så hans herlighed, en herlighed som den enbårne Søn har den fra Faderen, fuld af nåde og sandhed. – Forstår I det?

A:
Jeg synes, det lyder svært.

Johannes:
Så vil jeg fortælle jer om dengang, Jesus forvandlede vand til vin.

A og B:
Jaah, gør det! (*sætter sig ned på gulvet foran Johannes*).

(*Menigheden synger DDS nr. 125 v. 1. – Imens trækker Johannes, A og B sig væk fra "scenen"*).

*Er evangelisterne afbilledet et sted i kirken, kan der passende hentydes til det, evt. som om evangelisten er "trådt ud af billedet", således ved den oprindelige opførelse i Nørre Aaby kirke: "Jeg plejer at sidde på foden af døbefonten. Der er også en udskæring af mig på prædikestolen. De har givet mig en ørn etc."

2. akt

(Skafferen træder frem i korbuen)

Skaffer:
Jeg er skaffer. Det er mig, der skal sørge for, at gæsterne får det, de kan spise og drikke. Og det er jo et mægtigt gilde, de holder her i Kana – stort bryllup. Hele byen er indbudt, ja og så naturligvis familien udefra. Dem fra Nazaret er her også, både moster Maria og ham fætterten – hvad er det nu, han hedder??

Tjener 1 (*er kommet ind, uden at skafferen har set ham*):
Jesus!

Skafferen (*overrasket*):
Hva' be hva'?

Tjener 1:
Du spurgte, hvad fætterten hed. Han hedder Jesus.

Skafferen:
Nå ja, Jesus, ja – Men synes du da ikke, det er noget mærkeligt noget med ham. Han var sådan en dygtig tømmer, og se nu, hvordan det er gået ham.

Tjener 1:
Hvordan er det gået ham? – Det ved vi ikke noget om. Han har i alt fald samlet sig en hel pæn flok disciple.

Skafferen:
Ja, jeg ved ikke, hvad de er for nogen. Jeg ved bare, at nu sidder de derinde og spiser og drikker. Og det er dem vel undt. Når bare jeg kunne være sikker på, at vinen rækker til.

Tjener 1:
Mener du, at vi vil komme til at mangle vin på grund af Jesus og hans disciple?

Skafferen:

Ja, ja, sørg nu bare for, at der bliver hældt op i glassene, så må vi se, om det ikke går (*går ud*).

(*To tjenere kommer ind*).

Tjener 2:
Der er ikke mere vin.

Tjener 3:
Vi har hældt det sidste op.

Tjener 1:
Så må vi jo give dem vand.

Tjener 2:
Ja, det er godt med dig. Jeg kunne lide at se deres ansigter. Hende moster Maria fra Nazaret har allerede opdaget det. Hun sagde, hun ville sige det til sin søn.

Tjener 3:
Hun er fuldstændig forgabt i den dreng.

Tjener 1 (*hen for sig*):
Et menneske kan ikke tage noget som helst, uden at det bliver givet ham fra himlen.

Tjener 2:
Hvad i alverden er det, du siger?

Tjener 1:
Ingenting. Jeg mener bare, der er ting, vi ikke ved.

Tjener 2:
Og hvad skulle det så være. Han er jo bare tømmerens søn fra Na-azaret (*gør nar*). Og om lidt har han ikke mere at drikke (*En fjerde tjener kommer ind*).

Tjener 4:
Hold da op, sikken måde at svare på. Jeg hørte, at Maria sagde det med vinen til Jesus – ved I, hvad han svarede: Kvinde, sagde han – kvinde! lad mig i fred, min time er endnu ikke kommet. Er det en måde at svare sin mor på?

Tjener 2:
Schh! Hun kommer der!

Maria (*kommer ind*):
Hvad som helst han siger til jer, det skal I gøre (*går ud igen*).

(*Tjener 2, 3 og 4 kigger måbende efter hende, tjener 1 ser frem*).

Tjener 3:
Det var det, jeg sagde, hun er fuldstændig forgabt i den dreng. Kom, lad os høre hvad han har at sige til os.

(*Tjenerne går ud undtagen 1*).

Tjener 1 (*træder frem*).

Hvornår kommer Guds time?
Hvornår får vi hans herlighed at se?
Himlen og jorden er fuld af hans herlighed,
for Gud så, det var godt,
alt det han skabte,
Gud så, det var godt;
men vore øjne er tillukkede,
så vi ingenting ser,
vi ser kun os selv,
vores egen herlighed.
Og nu er det sluppet op for os,
der er ikke mere.

Ved indgangen står der seks stenkar
til brug ved jødernes renselse;
jøderne tænker de renses for synd og urenhed,
når de vasker sig i dem.
Seks stenkar – det er et kar
for hver af skabelsens dage.
Men vandet i karrene er uden virkning.

Vi kan ikke skabe liv selv.
Hvornår kommer Guds time?
Hvornår får vi hans herlighed at se.
(*går ud*).

(Menigheden synger nr. 46, v. 1-3.

3. akt

(Tjener 3 og 4 kommer ind, hver slæbende sin spand. Den ene sætter træet spanden fra sig og siger).

Tjener 3:
I dit ansigts sved skal du æde dit brød
(*tørre sig på panden*).

Tjener 4
(*sætter også sin spand fra sig*):
Ja, man får sved på panden af det her.

Tjener 3
(*lader som om han hælder vand fra træskoene ned i spanden. I kulissen laves en lyd, som om der løber vand ned i spanden – og vand i træskoene, en hel syndflod*).

Jeg forstår ikke, hvad vi gør det for.
Fyld karrene med vand, sagde han, og så gør vi det. 600 l vand fra brønden og hjem. Det er 60 ture frem og tilbage.

Tjener 4:
Hans mor sagde jo, at vi skulle gøre,
hvad han bad os om.

Tjener 3:

Er det bare derfor? – Vi er helt til grin.
Det er jo ikke vand, de mangler (*de hanker op i spandene og går*).

Skafteren (*ind*):

Jeg er skafteren. Det er mig, der skal sørge for, at gæsterne får, hvad de kan spise og drikke. Men jeg kan ikke gøre for det med vinen. Brudgommen ville selv sørge for vinen. Er seks lædersække nok, spurgte han. Ja, sagde jeg, det skulle jeg mene, seks lædersække, det må være nok. Men jeg kunne jo ikke vide, der ville komme så mange. Det var også fordi, han tog alle dem med, ham fætterten – hvad er det nu, han hedder?

Tjener 1

(*er kommet ind under den sidste sætning – har et glas vin i hånden*):

Jesus.

Skafteren (*mærkbart irriteret*):

Nå ja, jeg kender ham jo ikke, men jeg synes, det er noget sært noget med ham ... Hør, hvad er det, du kommer med der?

Tjener 1:

Det er det vand, Jesus bad os om at hælde i stenkarrene.

Skafteren:

Sludder og vrøvl! Det er vin, det kan jeg da se. Må jeg smage (*tager glasset ud af hånden på tjeneren og drikker*) ... Den er herlig! Men hvor kommer den fra? Jeg troede ikke, der var mere. Så har brudgommen alligevel ... Det må jeg sige til ham. Jeg tror, det er ham, der kommer derinde. ("brudgommen", som i virkeligheden er Jesus, går ind foran alteret og stiller sig med ansigtet vendt mod alteret, ryggen til skafteren ... Skafteren hæver stemmen). Man plejer ellers at sætte den gode vin frem først og bagefter – når folk har drukket godt – den ringere. Du har gemt den gode vin til nu.

Jesus (*vender sig langsomt og siger så*):
Jeg og Faderen, vi er ét. Den, som har set Sønnen, har set Faderen (*går ud*).

(Skafteren og tjenerne ser måbende efter ham).

Skafteren (*vender sig mod menigheden*):

Det var ham – det var Jesus!

(Menigheden synger DDS nr. 125, v. 1-3 – Skuespillerne forlader "scenen").

4. akt

(Johannes sidder igen på scenen med de to børn foran sig).

Johannes (*læser i bogen*):

Dette gjorde Jesus i Kana i Galilæa som begyndelsen på sine tegn og åbenbarede sin herlighed: og hans disciple troede på ham. – Det var den historie.

A:

Er det virkelig sandt, at alt det vand blev til vin? – Så du det selv.

Johannes:

Vi så Hans herlighed...

A:

Ja, men vinen –

Johannes:

Så længe der er vin, varer festen. Og den er ikke slut endnu. Hver gang nogen ser og hører Guds Søn i evangeliet, sker underet igen. Guds Kærlighed slipper ikke op.

B:

Nu tror jeg, jeg begynder at forstå det. Det er ligesom, når man har været i kirke og kommer ud, og solen skinner, og træerne og himlen og andre mennesker – det hele er anderledes, og alligevel kender man det så godt. Det er bare som om, man ikke har set det rigtigt før...

Johannes (*rejser sig med besvær og vender front mod menigheden*):

Himlen og jorden er fuld af Hans herlighed.

(Menigheden synger DDS nr. 142 minus v. 2 og 6).

SLUT

NYE BØGER OG MATERIALER

**Nyhed fra Unitas Forlag:
Harald Nielsen:**

LYSETS HJEM
Unitas Forlag, 1990
472 sider, kr. 378,-

Med farveillustrationer.

En ny familieandagtsbog
en brugsbog for hele familien
fordi:

- sproget er familie/børnevenligt
- den giver en indføring i centrale bibeltekster
- den indeholder katekismusstof
- den følger kirkeårets rytme
- den er en hjælp til salmekendskab og -brug
- den indeholder korte, klare bønner
- den indeholder et andagtsstykke til alle hverdage i året
- den giver ikke færdige, firkantede svar på alting
- den lægger op til samtale i familien

I en tid, hvor der udgives prædiken-samlinger i mængder, er det velgøren-de med en rigtig brugsbog til familiens egen andagt. Højskoleforstander Ha-rald Nielsen fra Løgumkloster har be-gået en sådan bog. "Lysets hjem" hedder den. Her finder vi et andagts-stykke til hver dag med en stærk un-derstregning af kirkeåret. Selve an-dagterne er bygget op, så man starter med at synge ugens salme, og derefter læses dagens andagtsstykke og ugens bøn bedes. Sproget er let og ligefremt og umiddelbart forståeligt for alle al-dersklasser uden at blive fladt eller poppet. Det er virkelig fint gjort! Det er en bog, der kan slides på i mange år. Brug den!

HN

KRISTUS, KIRKEN OG VERDEN
Temaer fra Efeserbrevet
Af lektor ved Århus Universitet og
underviser ved "Teologi for Lægfolk"
Johannes Nissen, Højbjerg ved Århus
Unitas Forlag, kr. 68,-

I 10 afsnit gennemgås Efeserbrevet både ud fra en da-tolkning og en nu-tolkning. Dvs.: Hvad fik de oprindeli-ge brevmodtagere ud af brevet? – og hvad kan vi bruge det til i dag?

Brevets baggrund, dets karakter og emner, dets udformning og ærinde be-handles.

Efter hvert afsnit giver forfatteren et par sider "aktuelle perspektiver", og der stilles spørgsmål til eftertanke/samtale.

"...fornyelse i kirken ... består både af en grundig lytten til det bibelske bud-skab og af en lytten til vor egen situa-tion som de mennesker, vi er, under de vilkår, som er vore, og i det sam-fund, som er vort. En fremragende hjælp til at læse Bibelen på den måde foreligger i denne kommentar ... På en mærkelig måde kan i øvrigt da-ud-lægningen" af teksterne kaste lys over nutiden og formuleringen af nutids-perspektivet kaste lys over teksterne. Det er stærk og udfordrende læsning ... højt kvalificeret hjælp til en ny ud-fordrende bibellæsning..."

Således anbefaler biskop Ole Bertel-sen bogen i sit "bagsideord".

FRA ORD TIL HANDLING

Folkekirkens Nødhjælp er bedst kendt som en kirkelig organisation, der yder hjælp til katastroferamte om-råder. Men hjælp til selvhjælp er en mindst lige så vigtig del af vores arbej-de.

Brød til Verden

I foråret 1991 vil Folkekirkens Nød-hjælp gennemføre en indsamlings-kampagne. "Brød til Verden", kalder vi den. Vi har bedt tre udsendte med-arbejdere om i et brev at beskrive nogle af vores langsigtede projekter i u-landene.

– Søster Elsie skriver hjem om sit ar-bejde med afghanske flygtninge i Pa-kistan. Hun leder dels det medicinske arbejde på kirkernes hospitaler i flygt-ningelejrene og dels uddelingen af tel-te, tæpper og mad til nyankomne flygtninge.

– Ruth og Mogens Jeppesen skriver hjem fra Nicaragua, hvor de bor sam-men med deres fire børn.

Mogens Jeppesen leder her et stort landbrugsprojekt. Forbedring af dyrkningsmetoder, overrislingssyste-mer og træplantning er nogle af de op-gaver, projektet sigter på. Desuden skal ægteparret opbygge og styrke vo-res arbejde for menneskerettigheder-ne i Mellemamerika.

– Christian Balslev-Olesen er ansat som projektsekretær i det sydlige Af-rika. Han bor sammen med sin kone og to af sine børn i Harare i Zimbab-we.

Christian Balslev-Olesen fortæller blandt andet følgende om vores lang-sigtede arbejde i det sydlige Afrika:

"I de fattigste dele af Zimbabwe har Nødhjælpen gennem flere år været i gang med at grave 550 nye brønde. Målet er, at ingen skal have mere end 500 meter til den nærmeste brønd med rent vand. Som oftest er det kvinder-ne i landsbyerne, der går i spidsen for et sådant arbejde, og når først de har fået en brønd, får de også mod på sammen at lave køkkenhaver og små hønsegårde.

Hent de tre breve i våbenhusene. Så kan du selv læse mere om vores arbej-de i u-landene. Vi håber, at brevene vil give dig en forståelse for, at det al-tid nytter at give et bidrag til Folkekir-kens Nødhjælp, og at du vil støtte "Brød til Verden 1991" på:

Giro 5 40 00 23.

**MISSIO NORDICA/MISSNORD:
En løbende bibliografi med database
over nordisk missionslitteratur.**

MISSIO NORDICA (142 sider) har til formål at sprede kendskab til de nordiske missionsselskabers og missionsforskeres arbejde, både inden for Norden og i de internationale forskningsmiljøer. Dette vil ske ved en løbende indsamling, registrering og indeksering af missionslitteratur udgivet i de fem nordiske lande samt af nordiske forfattere i udlandet. Materialet registreres i databasen MISSNORD, som danner grundlaget for bibliografien MISSIO NORDICA.

Databasen er placeret ved Misjonshøgskolens bibliotek i Stavanger og administreres derfra. Under forudsætning af, at prøvetiden falder gunstigt ud, og at projektet kan fortsætte i permanent form, regner man med at åbne basen for eksterne brugere via telefonisk forbindelse.

Hvad kan bibliografien bruges til?

Bibliografien vil først og fremmest tjene som informationsorgan både missionsselskaberne imellem og de nordiske lande imellem. Den kan formidle kontakter, inspirationer og kan forhindre dobbeltarbejde (udnyttelse af ressourcer).

Ved udarbejdelsen af informations- og undervisningsmateriale, film, foredrag og udstillinger vil bibliografen nok være det første redskab, man griber til for at finde relevant stof.

Bibliografien vil være uundværlig på uddannelsescentre for missionærer, (efteruddannelses-)kurser for missionærer og præster samt for den enkelte missionær.

Desuden får bibliografien formodentlig sin faste plads i enhver håndbogssamling på bibliotekerne, på forsknings-, uddannelses- og u-landsinstitutionerne.

MISSIO NORDICA, der koster kr. 100,00, kan rekvireres fra Dansk Missionsråd, hvor også abonnement på den årlige udgave af bibliografien kan tegnes. Abonnementspris for 1991: kr. 75,00.

DANSK MISSIONSRÅD
Skt. Lukas Vej 13
2900 HELLERUP
tlf. 31 61 27 77

To nye udgivelser, der kan købes fra Det økumeniske Fællesråd, Skindergade 24, 1., 1159 Kbh. K.

"Kom Helligånd, Forny Hele Skabningen, Seks oplæg til bibelarbejde", udgivet i anledning af Kirkernes Verdensråds 7. Generalforsamling og med generalforsamlingens tema som titel.

**100 s., illustreret, 50,- kr.
(Klassesæt på 10 til 400 kr.). DØF.**

Det er et aktuelt, men i mange kirker underbetonet emne, som Generalforsamlingen og oplæggene hér tager op til behandling i lyset af en stor åndelig søgen i vores tid. Hvordan formuleres nutidig helligåndsforståelse og spiritualitet i det arbejde og med det perspektiv, som kendetegner Kirkernes Verdensråd?

De seks oplæg indledes og afsluttes med en bøn. Derefter følger bibelteksterne og en kommentar og som en spændende nyskabelse 5-6 korte betragtninger, skrevet til denne anledning af kirkefolk fra meget forskellige lande, kirker og perspektiver. Således udlægges bibelteksterne i fællesskab af f.eks. den lærde teolog, den kontemplative ordenssøster og slummenighedens kender af "kampens spiritualitet". Til sidst inddrages læseren aktivt i arbejdet med teksternes indhold gennem en række diskussions-spørgsmål og anledninger til egen eftertanke.

Tematisk indledes med et oplæg om bekendelsen af troen på Helligånden, som den er formuleret i den nikænske trosbekendelse. Dernæst følger først et oplæg om hovedtemaets bøn til Helligånden om fornyelse på hele skabningens vegne, og siden føres vi ind i de fire undertemaer gennem fire oplæg om de tilsvarende bønner: Ånden erklæres at være kilden til alt liv, og vi beder om hele *skabningens genoprettelse*. Ånden, som eneste åbenbarer af sandheden beder vi om at måtte blive gjort *frie* til at tjene og elske. Ånden, der giver og skaber enhed og fællesskab, beder vi om at måtte blive *forsonede* med Gud og mennesker. Og endelig beder vi Ånden om at *forvandle og helliggøre os*.

**"Gud så, at det var godt
En tekstsamling om mennesket i
Guds skaberværk,
DØF,
80 s., rigt illustreret, kr. 30,-**

"Gud så, at det var godt" – er titlen på en tekstsamling som udkom i forbindelse med Kirkernes U-landsuge '90.

Bogen er redigeret af en tre-mandsgruppe: Jan Ulrik Dyrkjøb, Jan Asmussen og Holger Lam; sidstnævnte har tillige stået for layout.

Kirkernes U-landsoplysning har tidligere udsendt liturgi-materialer i forbindelse med den årlige U-landsuge: Ét fra Stillehavskulturen og ét fra Latinamerika (udgivet i samarbejde med Folkekirkens Nødhjælp).

Med U-landsugens tema "Gør jorden ny" knyttes nord/syd konflikten ikke til et særligt område eller kontinent, men ses i relation til den økologiske krise."

"Den økologiske krise forbinder alle lande i et ulykkeligt skæbnefællesskab, som tvinger os alle til radikal nytænkning og besindelse på, hvad vor tro betyder og kræver af os" – hedder det i redaktionsgruppens forord.

Mennesket i Guds skaberværk er det samlende tema, som belyses i det frelseshistoriske perspektiv fra skabelse, over pagtstanke, skabningens veer, til håbet om fred og genskabelse.

Teksterne er hentet fra tredje verdens kirker; men også så gamle bønner som "Lovprisning af Faderen" fra 4. årh. er taget med, ligesom et par salmer af Sten Kaalø indgår – bundet sammen af helhedssyn, hvor skaberværkets veer er synlige i jordens og naturens økologiske krise, men hvor det kristne håb fastholdes. Det er i troen på Guds livgivende og nyskabende magt, der hentes mod til at arbejde for fred, retfærdighed og skaberværkets bevarelse.

I tilknytning til kirkemøderne i Basel og Seoul i '89 og '90 og processen for fred, retfærdighed og skaberværkets bevarelse, bringer tekstsamlingen udtryk af slutdokumenterne. Der er stof til eftertanke, til fordybelse og til studiegruppebrug (direkte tilrettelagt).

Bogens udvalg af tekster, salmer og bønner bærer præg af redaktionsgruppens fine liturgiske fornemmelse – og erfaring af, hvad der kan siges og høres i en gudstjenestelig sammenhæng.

Jesper Høgenhaven
DEN GAMLE PAGT
 En introduktion til den nyere debat
 om pagten i det Gamle Testamente
 Akademisk Forlag
 98 sider, 98 kr.

"Pagten" – Guds pagt med mennesker – er en vigtig forestilling i Bibelen. I det Gamle Testamente møder vi på en række centrale steder tanken om Guds pagt med Israel, det udvalgte folk; og det Nye Testamente taler om den nye pagt, Gud i Jesus Kristus har sluttet med hele menneskeheden. Den moderne bibelforskning har beskæftiget sig intenst med pagtstanken, ikke mindst den gammeltestamentlige, og har forsøgt at bestemme dens alder, oprindelse og udvikling gennem tider. Opfattelserne har vekslet meget: For en generation siden var de fleste bibelforskere overbevist om, at tanken om en pagt imellem Gud og folk var meget gammel, og lige fra begyndelsen havde spillet en vigtig rolle i det gamle Israels religion og selvforståelse; i dag er man generelt blevet mere skeptisk – mange regner nu med, at pagtforestillingen hører hjemme i en forholdsvis sen periode af Israels historie.

Bogen her er en introduktion til denne diskussion om pagten. Den præsenterer læseren for markante synspunkter og tager ham med ind i selve problemstillingen. Således vises det, hvordan det hele tiden er bestemte bibeltekster – og bestemte tolkninger af teksterne – der er udgangspunktet for diskussionen. Bogen følger hovedlinjer i den gammeltestamentlige forskning om pagten fra århundredskiftet og op til vor tid; og det bliver klart, hvordan de forskellige forskeres syn på pagten hænger sammen med forskellige opfattelser af det gamle Israels historie og religion.

Blandt de emner, der behandles, er tolkningen af det hebraiske ord for "pagt" og debatten om betydningen af pagtbegrebet i det Gamle Testamente. Bogen beskæftiger sig også med tolkninger af pagtsforestillingen, der ser denne i sammenhæng med det gamle Israels sociale institutioner, ligesom de forskellige forsøg på at tolke den gammeltestamentlige "pagt" i lyset af dokumenter fra den Nære Orient uden for Israel tages op.

Bogen slutter med en sammenfattende vurdering og en historisk og teologisk tolkning af pagtstanken i det Gamle Testamente. Her gennemgås nogle af de vigtigste tekster, der kan belyse, hvad de gamle israelitter forstod ved en "pagt".

Bogen vil kunne bruges i undervisningssammenhænge på forskellige niveauer – her tænkes f.eks. på den indledende undervisning på det teologiske studium, seminariernes religionsundervisning, folkeuniversitetets kurser, højskoler, studiekredse og anden voksenundervisning i kirkeligt regi osv.

Lisbeth Smedegaard Andersen:
REMBRANDT –
 en moderne forkynder
 Anis 1990, 211 s., kr. 298,-

Lisbeth Smedegaard Andersen har med denne bog givet os en mulighed for at fordybe os i Rembrandts kunst. Netop ordet *fordybelse* er et nøgleord, når man beskæftiger sig med Rembrandt. I sin bog giver forfatteren os et godt indblik i Rembrandts liv og tid – men først og fremmest er det hans kunst, det gælder.

Lisbeth Smedegaard Andersen hæfter sig ved, hvordan Rembrandts billeder næsten ægger os, udfordrer os, fordi de er så "ufærdige", dvs. at de kaster et slør over den dybere mening eller den endelige indsigt ... Hans billeder kræver, at vi arbejder med. Han vil ikke binde beskueren til en bestemt tolkning eller opfattelse. Men beskuerens frihed tages alvorligt.

Ikke mindst spændende er bogens afsnit om "Forkyndelse i ord og billeder", hvor vi går nærmere ind på Rembrandts Emmaus-billeder – og dermed på hans Jesus-tolkning.

I religionspædagogikken arbejdes der i disse år mere og mere med billedets muligheder i forkyndelse og undervisning. Nærværende bog er her en fin hjælp.

HN

SUPERBOOK **Bøgernes Bog**

Bibelske tegnefilm af topkvalitet til børn og juniorer.
 Alle videofilm er med danske stemmer.
 Filmene er udgivet med 2 film på hver kassette.

Adam og Eva - Kain og Abel
 Noas Ark - Isak og Abraham
 Den rette kone - Jakob og Esau

Pris pr. kassette med 2 film:
 299,- kr.

Distribution
Felix Film
 Korsørvej 25, 7000 Fredericia.
 Tlf. 75 93 00 55

Udgives af EPS,

Evangelisk Pædagogisk Samvirke, som er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning.

Medlemmer af EPS:

Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De Samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF/FPF. KFUK-spejderne i Danmark/De grønne pigespejdere. KFUM/KFUK i Danmark. KFUMs idrætsforbund i Danmark. KFUM-spejderne i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Kristelig forældre- og lærerforening. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af Indre Missions skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

Redaktion

Henning Nørhøj (ansv.). A. M. Boile Nielsen, Eberhard Harbsmeier, Finn Dyrhagen og Per Melhof.

Abonnement

Årsabonnement (4 numre) kr. 100,-
Løssalg kr. 30,-
Giro 8 05 53 51

Henvendelse

Adresseændringer bedes meddelt Avispostkontoret.

Husk ved alle henvendelser at opgive abonnementsnummeret, som står opført sammen med adressen på bladets bagside.

Materialecentralen,
Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Telefon 31 24 92 50 (kl. 10-16)

Materialecentralen/
Religionspædagogisk
Center

Materialecentralens formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsoplæring og kristendomsundervisning.

- Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.
- Udlejning af film og bogkufferter.
- Salg af bøger og AV-materialer.

Tryk:

S. M. Olsens Bogtrykkeri, Holbæk.

ISSN 0900-1433

Reserveret til postvæsenet

VI BEDER MED BILLEDER OG MED HELE KROPPEN

Marie-Agnes Gaudrat –
Letizia Galli

47 sider farveill., kr. 48,75

VI BEDER TIL GUD MED BILLEDER

Marie-Agnes Gaudrat –
Carme Sole Vendrell

47 sider farveill., kr. 48,75

Begge udgivelser er fra:

Kateketcentralen
Vesterbrogade 28/III
1620 København V.
Mængderabat (over 10 ex.) kr. 36,50

At give børnene smag for – og glæde ved – at bede, som de har glæde ved at lege, er disse bønnebøgers formål.

Der er ingen formler at lære udenad, men inspiration til – ud fra barnets dagligliv, dets egen verden – at bede frit og spontant.

Her er endnu to bøger, som vil være en god dåbsgave fra kirken eller fra forældre eller faddere til det døbtte barn.

De to nye bønnebøger for børn kan bruges fra den tidlige alder. Hvert opslag i bøgerne rummer en fortættet sammenhæng mellem tekst og billede, og billederne er så nære og enkle, at selv de to-treårige kan tyde indholdet af dem.

Den første bog er illustreret af Letizia Galli, der selv i en kirkelig sammen-

hæng underviser børn og bl.a. har erfaring med undervisning af psykisk udviklingshæmmede. Letizia Galli brug af varme farver, et særligt perspektiv og skikkelsernes talende kropssprog fortæller herom. Bogens tema vil udfolde den tese, at man godt kan bede, selv om man har et begrænset ordforråd. For kroppen kan udtrykke hjertets bøn.

I den anden bog, der er illustreret af Carme Sole Vendrell udfoldes symbolindholdet i en række elementer: Væjen, vinden, solen, glasset. Igen taler tekst og billede sammen, således at forståelsen sker på flere niveauer.

Det er mit indtryk, at bønnebøgerne vil kunne være op til den alder, hvor man kan læse dem selv. Og her er typografien gjort indbydende for de unge læsere.

Der er tale om økumeniske bønnebøger, som kan bruges af alle kristne forældre, uanset konfession. Den kendsgerning, at bønnebøgerne i Norge og Sverige udgives af protestantiske forlag, mens de i Danmark udgives af et katolsk, understreger den økumeniske dimension.

Målgruppen er småbørnsfamilier med børn i 5-8 års alderen.

Bøgerne er illustreret med usentimentale farvebilleder og vignetter, der anskuer barnets verden både med alvor og et glimt af humor, der udelukker enhver form for sødladenhed.

AMBN